

27-42

SZINHÁZI ÉLET

SZERKESZTI: JANCZE SÁNDOR

VARSÁNYI IRÉN

1919. 27. szám.

Ára 3. Korona

Kalina Lily
a népszerű táncművésznő

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

kotta-melléklettel

Budapesten és vidéken
Negyedévre . . . 36.—K

Egyes szám ára:

Budapesten és
vidéken . . . 3.—

SZÍNHÁZI ÉLET

SZÍNHÁZI, IRODALMI ÉS
MŰVÉSZETI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL

Hirdetések
mm.-sora 4 koronaSzerkesztőség
Erzsébet-körút 24
Telefon: József 129-35Kiadóhivatal
Erzsébet-körút 29
Telefon: József 121-72A jegypénztár száma:
Telefon: József 121-73Bródy Sándor
elmondja emlékezéseit a Hófehérek-ről

A ligetben játsszák a Hófehérekét, végre a helyén van ez a szindarab, A regényes ligetbe, a romantikus szinkörbe került a kissé száraz Nemzeti Színházból ez a szindarab, amiben ártatlan, szinte jóleső gyilkosság és százfokos regényesség a főelementum. Igen régen írtam e munkának is nevezhető színjátékot, első dolgozatomat a színpad számára. Ha nem is vagyok a „Hófehérek” iránt valami különös tisztelettel eltelve, de rokonszenves munkám ez nekem, mert valamikor nagy bajból huzott ki. Akkoriban az átkos kapitalizmus bántalmazott megint, szóval semmi pénznek nem örvendhettem és ez a könnyű dolog háromszor annyi summát jövedelmezett, mint amennyit három endes regényem.

A darab születésének oka és körülményei a következők voltak. A „Fehér könyv”-et szerkesztettem és írtam akkoriban és valamelyik kötetnél megakadtam az írás, tehát a szerkesztés ügyében. Még öt év hiányzott a kötethez, az idő telt, a megjelenés határideje rég lejárt és nekem nem jutott eszembe semmi. Azaz hogy jutott. Előszedtem régi kötetimet és azokból kiválogattam azt, amiben legtöbb a dialógus és legkönnyebb belőle szindarabot csinálni. A Hófehérekére esett a választásom és minden fáradtság, mondhatnám minden évődés nélkül vagy kétszer negyvennyolc óra alatt megvolt a hiányzó kézírás és megtörtént az első szindarabom.

A vakmerő és egészen fiatal Beöthy Laci nyomban eljátszatta skrupulus nélkül, mint ahogy én megírtam.

Nem tudom, hálás legyek-e a Beöthy sietsége és nagyszerű hevülete iránt, mert ezek nélkül és nála nélkül nem lettem volna soha szindarabíró. A magam részéről ma, amikor annyiszor buktam, vagy annyiszor nem buktam meg a színpadon, még se vagyok tisztában azzal, hogy rászülettem-e a színműírás mesterségére. Bizonyos azonban egy: hogy elhanyagoltam miatta a rendes elbeszélést, amelyhez alkalmasint sok és meleg hajlandóságom volt.

A nemzeti színházi premiernél erősen emlékeztet rám nézve. Gyönyörű előadás volt. Márkus Emiliának olyan úrvörös kosztümöt nyírt Berkovicsné, hogy se azelőtt, se azután ilyent nem férceltek össze. Termet is volt ám hozzá, haj is volt ám hozzá! Nem is egy, hanem két darab sikerre való.

Török Irma játszotta a naivát. Az első és utolsó naiva, akinek elhittem, hogy a lélek tulnyomó, a test csak mellékes a női hölgyben. Ujházi alakította a gonosztevőt. Nem tudott gonosz lenni. S a darab itt megsántult kissé. Nem hitték el neki, hogy akár egy vadgalambot is meg tudjon ölni.

Rákosi Szidi játszotta a démonikus öreg oláhasszonyt és rám különösen nagy hatást tett. Jelenete az ő ördögös művészetén keresztül még most is azt a hatást teszi rám, hogy ez volt a legjobb színpad számára írott fogalmazványom. Balassa nevű főszereplőt Császár alakította férfias szépsége teljében. Furcsa volt, mikor az első felvonás után a publikum ordítva és tapsolva maga elé kívánt. Megszédültem egy kissé, de azért volt annyi

lélekjelenlétem és tárgyismeretem, hogy tudtam, a siker a színészeké, a fiatal-ságomé, s az akkori író mesterember-nél szokatlanul jó frakkomé. Végre egy jól felöltözött, se nem kopasz, se nem vállra omló haju költő, ezt honorálta a közönség.

A második nemzeti színházi előadás szintén csinos volt, de Márkus Emilia és Császár, — meg a fiatalságom nél-kül való. A frakkom is megkeshedt, a dráma se lett újabb. Valami szolgálatot tett mégis, mert a „Hófehérke“ hőse kedvéért szerződtették *Rajnai* Gábort a színházhoz, aki csaknem megbukott a reprizen, de azóta nagyszerű színész lett.

Most, hogy e mozgalmas időkből valami jószívű dramaturg pókháos láda-fiából kiszedte ez első darabomat, nem vagyok lámpalázban. Nem hiszem, hogy kompromittál, sőt az az érzésem, hogy a Budapesti Színházban stílusos és tüzes előadást fogok látni. Ugy fo-gom nézni, mintha a más munkáját látnám, a részleteire a darabnak úgy sem emlékszem már, kíváncsi vagyok

rá. Remélem, hogy szemérmetlenül tap-solhatok neki, de akkor se vagyok meg-ijedve, ha akaratlanul is füttyre ingerli szá-mat. Különbösen hiszen az egész dolog nem megy vérbe. Egy fontos dolog mulha-tik rajta mindösszesen: az, hogy új és tüzes színészeket hoz-e a felső színre az új előadás?

Az első magyar kritika: „Magyar Hirmondó“ 1792 máj. 6. „Tegnap játszott először a Magyar társaság Budán, a hid mellett lévő Teátrumban. Feles számmal voltak a nézők. Tizenkét Lózséból csak négy maradt üressen. Mind a Fővezér mind a Generál-Májor Koburg Herczegek meg-tisztelték és vigasztalták személyes jelenlétük-vel a kezdő Társaságot, úgy nem különben más Generálisok és a most itt lévő uraságok színe is nagyobb részint. Én minden nézőkről azt hiszem, hogy nemes indulatból mentek be, t. i. had örvendhessenek Nyelvünk előmenetelén s a nemzeti tsinosodásnak gyarapodásán; de ha talán lettek volna is olyanok, kik tsak azért jelentek meg, hogy a tsekély kezdetén nevessenek: merem mondani, hogy még az ilyeneknek is lehetetlen volt fél — megelégedés nélkül jönni ki a Játéknézó helyből. (Ézután-közli az első darab szinlapját. Végül ezeket írja): „Ámbár essős idő volt, mégis nagyra ne-vedett a Nézők száma. 300 forint ment be ezuttal a Teátrum kasszájába!“

A rostavizsgálaton sikerrel szerepelt növendékek |
Radiczki Viktória, Marianovics Imre, Ferenczi Magda, Takács Rózi, Hort Ida, Vaszary János,
Tolnai Ilonka, László Imre

TÁNCOLÓ BETÜK

Irta: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Egy hölgy a nagy francia forradalom alatt patience-ot játszik padlásszobájában.

XVI. Lajost, a kövér és sápadt királyt éppen arra viszik a zötyögős fakordén, hogy pár pillanat múlva nyaktiló alá tegyék a nyakát.

Ezt a jelenetet látja a matróna az ablakon át, aztán visszaül az asztalhoz és mintha mi se történt volna, folytatja a játékot, aggodalmas gonddal arra ügyelve, hogy semmikép se vétse el a kártyák rendjét.

*

Valaha ezt a beállítást tulontul ötletesnek, eredetieskedőnek, tüntetőnek tartottam.

Mióta a történelem és a forradalom kellős közepében élünk, látom, hogy semmi célzatosság nincs benne, nagyon is élethű.

Az utcai golyózaporban, gépfegyverkattogás közt a sarki virágáruslány piros szegfűket és futórózsákat árul és visszaad az ötkoronásból.

Egy munkás szaladva óriás üveg gubacs-tintát visz fel valamelyik irodába.

Mi, a lázasan hömpölygő vérkeringés apró vértestecskéi, az egyének, végezzük a magunk munkáját, míg a történelem végzetesen és határozottan megy a célja felé.

*

Históriai érdekesség lesz — két, háromszáz év múlva — az a semmiség is, hogy a világháború utolsó két évében az ittélő embereket elfogta valami különös, érthetetlenül szenvedélyes szójátszási járvány. Ahogy a nagy francia forradalom alatt patience-szal mulattak, úgy szórakoztak a huszadik századbeli

emberek a betűkkel. Ami nekik a kártya volt, az ő nekik a betű.

Csikarták, kinozták, gyötörték a szavakat.

Első állomás volt a „keretes mondat”, melynek célja magyar mondatba, betűk közé foglalni egy különösebb hangzású idegen tulajdonnevet. Izgatott napokon, mikor utolsót vonaglott a régi háború, százával érkeztek a sürgönyök, az ajánlott levelek az ország különböző részéből, kis városkákból és eldugott falvakból s a betű-matadorok lelkesedve jelentették, hogy sikerült keretesmondatba préselni például Boccaccio, Schopen-

Fedák Sári olvas

(Karinthy rajz)

hauer, Strindberg, vagy Rabindranath Tagore nevét.

Utána következett egy másik ravasz elmetorna. A feladat, minél több olyan magyar szót lelteni, melynek visszafelé olvasva is van értelme. Eleinte csak dadogtak a versenyzők, egy-egy szót találtak, később már hosszabb mondatokat is összeállítottak, végül pedig akadtak olyanok, kik egész regényfejezeteket is irtak, melyeket kétféleképpen is lehetett olvasni, jobbról balra és balról jobbra és mind a két módon volt — természetesen más és más — értelme.

Aztán az anagramma tűnt fel, a betűkombináció s megtudtam többek közt, hogy Karinthy neve annyi, mint „intrika” és Szép Ernő „erős pénz”.

A játéknak ma sincs vége.

*

Figyelemmel kísértem mind a három játékot és nem egyszer elcsodálkoztam,

MAGAS BÉLA — GELLÉRT LAJOS
a „Holnap reggel” hetvenötödik előadásán
Madách Színház
(Alexy felv.)

mennyi lelemény, méhecske-szorgalom és tehetség van a művelőiben.

Egy leendő történésznek, lélekbuvárnak és idegorvosnak, aki kellő távlatból tekinti, majd mást jelent, mint nekünk. Én azonban ebben az oktondi erő-pazarló szórakozásban észreveszem ma a philológiát, a nyelvnek a szeretetét.

Nem egy alkalommal panaszkodtam azon, hogy mi még nem tudjuk önmagunkért is becsülni a szókat, mint például a németek, vagy a franciák és ebben látom legfőbb okát annak, hogy a közönség zöme a verseket se érti, amennyiben csak a tárgyát és a tartalmát tekinti s nem elsősorban a formáját és hogy a magyar szavalt stílje se alakulhatott ki végérvényesen, amennyiben a szavaltatnak is nemcsak a költemény hangulatából, de a nyelv titkos és ősi mélyéből, valahogy a bálványozott szavak és betűk lelkéből kell megteremtődnie. A betű-játék, bármilyen semmis és mókás, jel arra, hogy a nagyközönség ráeszmél a nyelv zenéjére. Megfeledkezik arról, akárcsak a költő, hogy a szók csak a fogalmak jegyei és zenei értékeket, jelképeket lát bennük. A nyárspolgár szemében természetesen „ostoba”, „léha”, semmi „gyakorlati hasznat” se hajtó mesterség, de a költészet — minden igazi művészet — is az.

*

Finyás és komoly bölcsek, ne haragudjatok tehát a táncoló betűkre és a madárnyelvre.

Ebben a bolondos iskolában, mely külön nevelő minden stilisztikai gyakorlatnál és bemagolt költészettannál, nőnek fel azok, kik a nyelvet majd igazán érzik és megértik a költők, a színészek, a művészek nagy és mély munkáját.

Offenbach

— SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA
ALKALMÁBÓL —

A szatira, mint műfaj, ha etikai ereje és tendenciája van, minden időben hálás eszköz volt a művész kezében. Az emberiséget tudvalóleg kétféleképen lehet javítani: eszményekkel és torzképekkel. Az ideális megfestése, művészi megtestesítése kétségkívül magasabbrendű, nemesebb művészet, mint a persziflász, a szatira vagy karrikatura, de az utóbbi izgatóbb, rikitőbb és gyorsabb hatású. Különösen pedig akkor, ha erre született, nagy tehetség lelkéből fakad. A dinamit robbantó ereje, mely úgy szétvet egy egész épületet, hogy kő kövön nem marad, alapjában ugyanazt a munkát végzi, mint a követ kőre rakó házépítők izomereje: hosszú idő alatt cselekszi meg, akkép a romboló elem is ugyanazt, mint az építő. De azért egy épület légberöplése mégis izgatóbb, különösen a tömeg számára, mint a felépítése. Ugyanigy a társadalmi, világnézeti épületekre bombákat hajító irodalmi, művészeti és tudományos robbantók is mindig jobban izgatják a fantáziát, mint az ilyen épületeket lassan tatarozó reformerek vagy egész újakat építő utópisták.

Ilyen művészeti robbantó erő volt Jacques Offenbach, egy kölni zsidó kántor muzsik

fia, kinek századik születésnapját az egész művelt világ ünnepelte június 21-én. Offenbach a 19. század derekán a második császárság korabeli Párisnak volt nagy mulattatója. Nevéhez egész szellemi irányzat fűződik, munkássága valóságos szociális harc volt. Része volt ebben kétségkívül annak a felforgató, gnyolódó, anarchista szellemnek is, mely Voltaireben nyerte első nagy francia képviselőjét és azután Napoleonon, a restauráción, kétféle királyságon keresztül fenmaradva, s hol eltűnve, hol újból felbukkanva, végül Offenbach neve alatt eljátszotta a második köztársaság egész közéletét.

Offenbach, mint fiatal gyermek, tizennégy éves korában került Párisba. A Conservatoire növendéke volt, azután az Opera Comique zenekarában kapott mint gondnokás állást. Ez időben Lafontaine meséire szerzett zenét, mellyel szép sikere is volt. A Vígoperától a Theatre Français-hoz került mint karmester és „Fortunio dala” című kis egyfelvonásos daljátékával, melyet Musset „Chandelier” című darabja betétjeként játszottak, első színpadi sikerét aratta. Az első siker után folytatni akarta a zeneszerzést, de műveit sehogyszem tudta elhelyezni, hiába irt operákat és opretek, a színházigazgatók mindenütt elutasították. Végre elhatározta, hogy maga lesz színházigazgató, ami ilyen esetben kétségkívül a legkényelmesebb megoldás volt, mert Offenbach igazgató bizonyára elfogadta Offenbach zeneszerző darabjait. A vállalkozó szellemű maitre Jacques, kit Kölnben atyja után Ebertsch-nek neveztek, 1855-ben nyitotta meg „Les bouffes parisiens” című miniatűr színházát. Legtöbb népszerűvé vált kis darabja itt került bemutatásra. Bámulatosan termékeny volt és az első három évben összesen huszonnégy operát irt. A legtöbbje egyfelvonásos volt. Kisigényű, kedves daljátékok, három-négy szereplővel, egészen kis zenekarral, kórusok, tánchetétek nélkül, egyszerű kiállítással.

A hivatalos francia zenevilág, élén Berliozzal, Offenbach kegyetlen kritikussával, lenézte ezt a műfajt, mellyel a dallamgazdag zeneszerző sikerrel keltette életre a régi francia daljátékomponisták, Monsigny, Philidor, Grétry stílusát és „musiquette”-nek nevezték zenéjét, a közönség azonban rajongott érte és Rossini, a Sevillei borbély komponistája, aki felismerte Offenbachban az igazi nagy talentumot, a Champs Elysées Mozartjának nevezte el. A kis

Bouffes Parisiennes-ben kerültek színre az „Eljegyzés lámpafénynél“, „A varázshegedű“, a „Kívül tágasabb“ és más hasonló zsánerű darabjai.

Kilenc éven át vezette kis színházát Offenbach, azután eladta és más színházaknak engedte át műveit előadásra. Ezzel kezdődött alkotóművészetének második fázisa: a nagyobb formák, szélesebb melódiakezelés, biztosabb, raffináltabb kidolgozás. Sorra kerülnek színre a *Szép Heléna*, *Orfeusz az alvilágban*, *Párisi élet*, az offenbachi travesztálás és szatira legjellegzetesebb darabjai.

SONDEGG RENÉE

A Deutsche Volksbühne színpadán *Halbe* ifjúságának fő női szerepében mutatkozott be a múlt héten Sondegg Renée. A szinte még gyermekleány-művésznő nem idegen nálunk, leánya Sondegg Adolfnak, a tőlünk Németországba származott, kitűnő operaénekesnek. A háborus véletlenek hosszú sora kellett hozzá, hogy Sondegg Renée vissza kerüljön hozzánk. Nagyon sok nagy művészt és művésznőt adtunk már eddig is Németországnak, de Sondegg Renée felülmúlja tehetség dolgában valamennyit. Bár nyelvei játékanak stylusa teljesen német, egy-egy elragadtatásában mégis minduntalan kicsillan a magyar temperamentum csodálatos tüzesége.

A fiatal művésznő kitűnő kezekben van. A német színpad rendezője, Bachrach, Reinhardt-nak igen tehetséges tanítványa, nagy és csillogó jövőt jósol Sondegg Renének.

III. Napoleon udvara, kora, az egész akkori párisi társadalom vonult fel ezekben az operettekben. A színpadi hősökben a császár és császárnő, a marsallok, főpapok, börzehősök, nagy szelhámosok, viveurök, mind magukra ismerhettek. Az a kacaj, amely egy-egy ragyogó jelenet nyomán támadt, nemcsak a színház falait rázkódtatta meg, hanem ennek az egész társadalomnak oszlopait is. Offenbach zsenialitása azonban éppen abban rejlett, hogy nemcsak azok számára írta operettjeit, akik alakjainak mindegyikéről tudták, hogy melyik élő párisi nagyság torzképe, hanem a tisztán mulatni vágyó nyárspolgári tömegek számára is. Éppen ezért minden mélyebb értelmezés és okoskodás nélkül is megvan nevének varázsa és visszhangja. Operettjei igazi operettek klasszikus iskolapéldái a kialakult új műfajnak és ma is kifogyhatatlan bőségszarui a melódiáknak és elmésségeknek. De az offenbachi operett egyuttal nagy darab művelődéstörténet, sőt ami több, társadalmi kritika is.

A hír és dicsőség tetőpontján állt Offenbach, mikor jött Sedan és a többi nagy vereség. És csodálatosképen a hetvenes évek után könnyörtelen, vad gyűlölet árad Párisban Offenbach ellen. A franciák elhitték néhány revanche-őrültnek azt az ostoba mesét, hogy minden bajnak, összeomlásnak a görbeorru, németeredetű operettmuzsikus az oka, aki bűbajos dalaival elaltatta Franciaország éberségét s művészetének buja csókjaival kiszivta erejét. 1871 után a németek titkos szövetségesének tekintették Offenbachot és évek multak el, amíg ismét mutatkozhatott a harmadik köztársaság Párisa előtt a harmadik császárság nagy mulattatója.

Pedig valójában éppen a császárság bukása után érvényesült igazában Offenbach. A komün gyujtogató és romboló uralma tulajdonképpen az ő szellemének elvadulása. Mert alkotásának belső mély értelmét tekintve, Offenbach nemcsak a harmadik császárság, de általában minden 19. századbeli intézményekkel dolgozó társadalomnak ostorozója lett. Az ő Menelausa, Helénája, Achillese, Kalchasza nemcsak a harmadik császárság császárszárjának, császárnéjának, papságának és katonaságának torzképe. A modern társadalomban forrongó, de általában minden szociális rendet leromboló, társadalomellenes, társadalombontó eruptív erők élnek ezekben az alakokban. Mint minden nagy karikatürista, mint Dagmier és Doré, Offenbach

is tulzó és kegyetlen, de ilyennek kellett lennie, hogy művészete igazi művészet és hatása mélytartalmu legyen. És Offenbach nem elégedett meg azzal, hogy csak a földön élő dolgokat gunyolja. A neveltség tárgyává tette a földöntuli világ képzelt társadalmát is. Az „Orfeusz az alvilágban” című operettjében a görög mitológia istenei vonulnak fel neveltségesen emberi mivoltukban és a görög menyország és pokol torzképe jelenik meg a színpad kegyetlen vetítésében, mint minden pozitív vallás maró szatirája.

Offenbach alkotóművészetének harmadik periódusa a bohózat és vígjáték közt lebegő zenés vígjátékok, a szalónoperettek korszaka. Ilyenek a „Trapezunti hercegnő”, „A gerolsteini nagyhercegnő”, „A párisi élet”, a „Madame Favart”. Csak a legnevezetesebbeket említjük, mert összes műveinek száma légió, kereken százak.

A százkettedik, az utolsó ópusz magasan áll valamennyi fölött és egészen új oldaláról mutatja Offenbachot. Ez a „Hoffmann meséi”, mely már teljesen operai arányokban van felépítve és csak halála után került előadásra. (1881.) Szövegét Jules Barbier, a Mignon,

Faust, Hamlet, Romeo és Julia című operák librettistája írta számára egy drámából, melyet az Odeon színházban játszottak abban az időben. Mint ismeretes, E. T. A. Hoffmann, a romantikus német novellairó és komponista hőse a darabnak, melynek meséjét Hoffmann fantasztikus novelláiból állította össze a szövegíró. Párisban nagy sikere volt a posztumusz bemutatónak, a német színpadokon csak jóval később tudott meghonosodni, mert Páris után Bécsben játszották legelőször 1881 december 7-én s huszonnégy órával később leégett a Ringtheater, számtalan áldozatot követelve. Hosszu évek teltek, amíg a színházak babonás félelme elült a tragikus emlékezetű darabtól és elő merték adni a Hoffmann meséit, mely ma állandóan műsoron van a világ minden operaszínházában, hirdelve Offenbach örökéletű melódiáit.

Az első magyar budai színelőadást 1790 október 25-én csütörtökön tartották meg; színterület Simai Kristóf piarista tanárnak: „Igaz — Házi egy kegyes jó Atya” 5 felvonásos „mulatságos játék” című színdarabja, melyet németből „Der Bürgermeister” c. színműből magyarosított és ugyanezen darabot október 28-án a pesti színpadon is adták.

DÉNES JENŐNÉ
a Martinovics Színház tagja

DÉNES JENŐ
a Martinovics Színház igazgatója

Mi ujság külföldön?

Ujabb botrány Berlinben.

Ugy látszik, ezen rovatunk élére most már rendszeresen valamilyen berlini botrányról szóló beszámoló kerül. Az azelőtt oly nyugodt és szenvedélyesnek egyáltalán nem nevezhető berlini színház-közönség a héten ismét viharos botrányt rendezett, most a változatosság kedvéért az — *Operaházban*.

A nálunk is ismert *Lucie Kieselhausen* táncművész nő vendégfellépte szolgáltatott erre okot. A közönség a művésznő megjelenésekor egetverő ordításban tört ki.

— Vén csoroszlya! kiáltották tulharsogva még a zenekart is. A közönség Kieselhausen helyett az Operaház prima ballerínájának, *Evy Peternek* fellépését követelte. Végre szünni nem akaró zaj közepette leengedték a függönyt és az előadás elmaradt.

Svájc őszi zenei eseményei.

A svájci lapok szerint páratlan zenei események lesznek az ősszel Svájcban. A hang-

versenyirodák egy csomó kiváló szerződést kötöttek. Így hosszu szünet után dobogóra lép Svájcban *Pablo Casals*, a világhírű gordonka-fenomen. Hangversenyezni fog az újja alakult párisi *Capet-quartet* is. Az énekesek közül *Caruso* és *Saljapin* fellépéséről adnak hírt és bennünket közelebből érdeklő két magyar művész szereplését is jelentik: *Szemere Magda*, a fiatal hegedűművész az idei szerenről elmaradt hangversenyeit és a kis *Partos István* koncertjeit.

Wagner- és Beethoven-kultusz Olaszországban.

Szinte hihetetlen, hogy a könnyebb olasz muzsika hazájában ujabban milyen kultuszt üznek az olasz léleknek eddigelé mégis kissé idegen *Wagner* és *Beethoven* zenéből. Egyre-másra rendezik a német zeneszerzők estjeit és az olasz közönség alig tud betelni a német zenével. Így a mult héten a *Verdi-akadémiában* *Arturo Voscanini* vezényleésével *Beethoven IX.* szimfoniája került előadásra. A zenekart ez alkalomra 120 főnyire egészítették ki, míg az énekkar 280 személyből állott. A siker oly óriási volt, hogy Voscanini megismétli a hangversenyt és elhatározta, hogy ugyanezzel az ének- és zenekarral beutazza egész Olaszországot.

Mindenesetre már az idők jele a német zenének ez az elégtétele és sikere.

Offenbach születésének századik évfordulója Párisban.

Páris színházai és művész-világa pazar fényvel ünnepelte meg június 21-én a halhatatlan operette-komponista, *Jacques Offenbach* születésének századik évfordulóját. Ezen a napon az összes zenés-színházak — úgy az operák, mint az operette színházak — Offenbach műveit játszották. Az előadások előtt zeneaesthetikusok méltatták Offenbach muzsikáját.

A párisi sajtó napokon át Offenbach biografiákat és remincenciákat közölt és gyűjtést indított egy Offenbach-szoborra és egy Offenbach-alapra, melynek kamataiból a legkiválóbb operettek szerzői lesznek megjutalmazva. Ezzel kapcsolatban a párisi lapok azon aggodalmuknak adtak kifejezést, hogy erre mostan az „operette vienoise” korszakában vajmi kevés alkalom fog adódni.

Az első magyar énekes játék címe „Pikkó hertzeg és Jutka Perzsi”, írta: Chudy József. Előadták 1793 május 6. Budán.

ZÁDOR DEZSŐ
(Szügyi Kálmán rajza)

Ifjuszínészek rostavizsgálata

Az összes színiiskolák növendékeit a Színész-nevelési Direktórium megvizsgálta, vajjon a színpályán megtudnak-e felelni. A Színész-nevelési Direktórium tizenhét tagból áll, elnöke dr. Bánóczy László, a tagok között helyet foglalnak: Hevesi Sándor, Márkus László, dr. Székelyhidi Ferenc, Balázs Béla, Odry Árpád, Rátkai Márton, Forgács Rózsi, Csathó Kálmán és még mások. A Színművészeti Akadémia vizsgatermében folytak le a rostavizsgálatok. Az ifjuszínészek vagy drámai szaksz csoportból, vagy operettekből vizsgáztak, aszerint, hogy ki milyen műfajtóhajjtjövő életpályáján gyakorolni, de a jelölt letette mindkét csoportból is a vizsgálatot. Az operettszakosok azonkívül táncból is vizsgáztak.

Műfajonként és személyenként félórát is igénybevevett egy-egy növendék vizsgáztatása, amely igen szigorú volt és a nyilvánosság teljes kizárásával történt. A színésznevelési direktórium alapos és komoly rostálást végzett a különböző színiiskolák növendékei között és csak a tehetségeseknek engedte meg e pályán való maradást és tanulmányai tovább folyta-

tását. Akik sikerrel tették le a vizsgálatot, azok a föllátható Színész Főiskola hallgatói lesznek, a színiiskolákat pedig be fogják szüntetni.

A rostavizsgálat anyaga is érdekes volt, a színésznevelési direktórium tervezetbe foglalta és eszerint vizsgáztatott. A drámai szaksz csoportban a vizsgázó színinövendék először szépprózát olvas Jókai vagy Eötvös regényeiből, azután költeményt olvas, komoly vagy vig verset mond el, és csak ezek után következnek egy jelenet előadása, majd legvégül egy pantomim jelenet bemutatása. Az operette szaksz csoportban ugyanugy kezdve a szépprózai olvasástól a vig vers elmondásáig, azután a komoly-, vig- és némajelenetek helyett éneklés és táncstudás, igazolása következett. A rostavizsgálaton előadták Kisfaludy Sándor: Kesergő szerelem, Berzsenyi Dániel: Közelítő tél, Vörösmarty Mihály: Mit csinálnak Magyarhonban? Petőfi Sándor: Homér és Ossián, János vitéz; Arany János: Toldy II. éneke, Vajda János: Credo. Ady Endre: A Sion hegy alatt, A grófi szerűn, Az ős kaján és Babits Mihály: Cigánydal című komoly és Csokonai Vitéz Mihály: Fekete pecsét, Rózsabimbóhoz, Petőfi Sándor: János vitéz, Lennék én folyóvíz, A tintás üveg, Szepteg-szeggel, Csokonai, Arany János: Pázmán lovag című vig verseket. Előadtak továbbá je-

A rostavizsgálaton sikerrel szerepelt növendékek

Vaszary Piri, Kecskés Endre, Korányi Mária, Vásárhelyi István, Barabás Endre, Csepreghi Erzsébet, Szabó Gábor, Belányi Kató, Iványi Márta, Molnár László

eneteket *Katona*: Bánk bán, *Shakespeare*: Hamlet, Julius Caesar, Othello, *Rostand*: Sasfiók, *Schiller*: Haramiák, *Sophocles*: Antigone, Antonius és Cleopatra, Lady Macbeth, *Goethe*: Faust, *Schiller*: Stuart Mária, *Dumas*: Kaméliás hölgy, *Baumarchais*: Figaró házassága, *Molière*: A fősvény, Képzelt beteg, Tartuffe, A nők iskolája. *Rostand*: Cyrano de Bergerac, *Dumas*: A nők barátja, *Szigligeti*: Liliomfi, *Shakespeare*: IV. Henrik, Ahogy tetszik című darabjaiból. Az előadható pantomim (néma-játék) jelenetek a következők lehetnek: 1. Egy ártatlanul elítélt ember tíz évi rabság után hazajön az otthonába. 2. Egy fiatalember légyottra jön és hiába vár. 3. Egy fiatal nő légyottra jön és hiába vár. 4. Egy anya szegyenében meg akar halni a folyó partján. Ezekon kívül egy-egy szabadon választott tárgy jelenet.

Az operette rostavizsgálat anyaga pedig a következő operette előadásokból állott, tudni kellett ezekhez a bevezető prózát és a hozzávaló táncot is. *Hoffmann meséiből*: Kri-kra (1. felv.), *Nebántsvirág*ból: Ólomkatona duett, Hárfadala, Jani-Juci kuplé, Csin-bum csak üss bele, Nevem színházban Floridor. *Orpheus a pokolban*: Styx Jankó . . . , Voltam király . . . *János vitéz*: Én, a pásztorok királya, Van egy

árva kisleány. Vagy pedig tetszés szerinti részlet a *Leányvásár*, *Mágnás Miska* vagy *Csói Rinaldóból*. *Stambul rózsájából*: Chonja belépője, Achmed belépője, Achmed szerenádjá (2. felv.), Flórián duett, Boci ám duett. *Szép Heléna*: Páris belépő dala, Vénusz anyám csak azt kérdem én. *Elvált asszony*: Hálókupé, Hálókupé. *Sybill*: Sybill levele.

Ilyen megrostált, kiválasztott anyagból vizsgáltak a hó folyamán a *Rákosi Szidi*, *Rózsahegy Kálmán*, *Színészegyesületi*, *Színművészeti Akadémia* sziniiskolák növendékei, valamint *Szerény Zoltán* és *Törzs Jenő* magántanítványai, továbbá a *Beszédművészeti iskola* növendékei is. Kétszázhusz színinövendék közül 103 tette csak le a vizsgálatot.

Rákosi Szidi sziniiskolájából a következők tettek sikeres vizsgálatot: Vaszary János és Vaszary Piri, mint tehetséges drámai erők. Kecskés Endre, Belányik Kató, Skaler Margit (moziszinésznő is), Vajda (Weintraub) Ilona, Mariancsics Imre, Reinhardt István József, Szabó Mária és Nagy Berta a drámai szakcsoportból. Klanicza Mária, Arányi Mária, Radány Erzs. Leopold Andor, Radó Hajnalka, László Imre, Hort Ida, Villám Villy, Grünwald Ella, Vályi Elza, Szabó Gábor. Ürményi Márta,

A rostavizsgálaton sikerrel szerepelt növendékek
Nagy László, Weintraub Ilus, Beck Elly, Berkovits Gyula, Kiss Ilonka, Fenyő Tóni,
Holzmann Irén, Nadas Vilmos, Radó Hajnalka

Tóth Boriska, Kovács Annus, Kubicsek Mária, Montág Rózi és Takács Rózi az operette szakcsoportban.

Rózsahegyi Kálmán színiiskolájának növendékei közül a következők vizsgáztak sikerrel a drámai szakban: Bille István és Gáthy Rózi, aki egyuttal elsőrendű mezzoszínésznő is. Az operette szakban csak Krajcsik Mária vált be.

A Színészegyesület iskolájának növendékei közül drámai csoportban: Redlich Miklós, Klein Marianne, Molnár László Zoltán, Patkós Irma, Gárdonyi Vilma, Müller Klári, Lux Erzsébet, Rolkó József, Zoltán Erzi, Ozsolya Böske, Mányoki Kató, Kiss Lenke, Kohuth Ella, Szarvas Sándor Imre, Sebők Irén, Róna Aladár és Márkusné Harmat Rózi; az operette csoportban pedig: Patkós Eszter, Bányász István, Nédas (Neumann) Vilmos, Fejes Teréz, Kiss Ilonka (aki feltűnt operahangjával), Holczmann Irén, Trombitás György, Synek Margit, Novák Margit, Kulcsár Anna, Pollák Blanka, Lovász Teréz, Weiszbrunn Lenke, Fülöp Sándor és Barálás Elemér.

A Színművészeti Akadémia növendékei közül a drámai csoportban: Dávid Mihály, Hegedüs

Tibor, Nagy László, Kemény László, Andai Ernő, Pethes Sándor, Margittai (Szilágyi) Anna, erős drámai tehetség, Sitkey Irén jó komikai érzékkel bír, Iványi Márta, Krudy Ilona (Krudy Gyula író leánya), Kossa Magyar Natália, Bónitz Blanka, Csepreghy Erzsébet, Gál Franciska, Somody Pál, Kaczur Mária, Zsabka Kálmán váltak be.

A beszédművészeti iskola (Simonyi gimnáziumi tanár színjelőkészítő iskolája) növendékei közül Hajdu Lászlót, Peér Istvánt és Zólyomi Jenőt akceptálta a zsűri.

Törzs Jenő magántanítványai közül beváltak: Vásárhelyi Ferenc, Berkovits Gyula és végül

Szerémy Zoltán mindkét magántanítványa, Radiche Viktoria és Ferenczi Magda váltak be.

Művészi játékok valódi bájjal,
Mely lelket részegít s ajkunkra mosolyt csal;
Kedves vagy mint színész, kedves mint énekes,
Polgári erényidért tisztelt s érdemes!
Élj sokáig!

Foltényi Vilmos uttörő színész jutalmára írt üdvözlő vers. Debrecen, 1862 ápr. 4-én, midőn a *Bájjal* című opera került színre.

Egy új magyar táncfenomén

Az esetleges sovínisza magyarok igazán nem panaszkodhatnak amiatt, hogy tehetséges művészek dolgában szűkölködnénk. Iróink között nagyon sokan vannak, akiknek neve nemcsak nálunk, hanem — tulzás nélkül — az egész világon fogalomná vált és színészeinkről, valamint festőinkről is minden országban tudják, hogy igazán a szó szoros értelmében vett első klasszist képviselik. A tánc volt eddig az egyetlen művészeti ág, melyben nemzetünk nem produkált kontinentális hírnevű egyéniségeket, de ennek is csak az volt az oka, hogy öt évig el voltunk zárva szinte az egész világtól és a művészi tánc nálunk főleg éppen ezen

ominózus öt év alatt fejlődött ki a tökéletességig.

Művészi körökben manapság sokat beszélnek egy új táncfenoménról, az alig hatéves *Kalina Liliről*, aki a hozzáértők megállapítása szerint a legnagyobb tánctalentumok egyike és akiben, ha kifejlődik, egybevágóan mindegyik szakértő a jövő internacionális hírnevű és képességű magyar ballerínáját látja.

A *Színházi Élet* munkatársa tegnap felkereste *Pallay Annust*, aki az új eszlágot felfedezte és megkérte, hogy mondjon el egyet-mást *Kalina Liliről*.

— *Kalina Lili* — kezdte a művésznő, — április vége felé jött fel először mamájával a tánciskolamba és mindjárt azzal a kijelentéssel állított be, hogy ballerina szeretne lenni. Kedves, barnahaju csöppség volt és én tréfából azt mondtam neki, hogy járjon csak szorgalmasan órákra, otthon gyakoroljon sokat és akkor biztosan nagyszerű ballerina lesz belőle. Ennek most két hónapja van és a tréfás biztatás ime már félig valóra is vált. *Kalina Lili* ugyan még nem kontinentális hírnevű táncosnő, de több, mint bizonyos, hogy pár év múlva az lesz. A hatéves kislány nagyszerűen spiccel, gyönyörű hajlékony mozdulatai vannak, az arcjátéka is kitűnő... Szóval egyike a legtehetségesebb növendékeknek, akiket valaha láttam.

Mit mondjak még, — fejezte be az interjút a művésznő, — nézzék meg majd a szeptemberi vizsga előadásán és akkor majd maguk is elhiszik, hogy nem alaptalanul mondtam ennyi jót *Kalina Liliről*. (—r.)

Színház után

Tízet ütött a nagytemplom-toronyban,
a züllött parkban elfeküdt a nyár.

Épp ma egy éve, hogy elhagytuk egymást...
Az est oly csöndes, fullasztó, sivar!

A színház felől kacagó nők jönnek,
sok fehér kéz ég a sok táll között.

A legvéznább is olyan asszonyos ma:
vérbe mosdott, csókba törülközött.

Ezek most forrók, lágyak, vágyban égők
s mire éjfél lesz, csókra hullnak mind...

S egy alvó lánynak szive dobbanását
messziről én megérezem idekint...

Somlyó Zoltán

KALINA LILI

(Lembert felv.)

Maga csak tudja

INTIM PISTA, hogy milyen új darabokra készülnek a színházak?

— A színházak már csak részben készülnek új darabokra. Ugyanis az illetékes körök, melyek eddig a kőszínházak egész nyáron át való nyitvántartása mellett foglaltak állást, végül mégis csak úgy döntöttek, hogy az ugynevezett téli színházak kapuit hat hétre bezárják. Így a színészek megkapják megérdemelt szabadságukat és a tervezett bemutatók nagy része csak ősszel kerül majd a közönség elé.

— Milyen darabok maradtak észre?

— A Medgyaszay Színház-ban Souppé örökbecsű operájából, a „Szép Galáthea”-ból már javában folytak a próbák és úgy tervezték, hogy még júliusban megtartják a bemutatót; így azonban az előadás az őszi szezon elejének lesz hatalmas művészi eseménye. A Madách Színházban Bán Ferenc drámájának hasonlóképen szintén kell még várnia a színre kerülésére.

A Frühlingserwachenről egy szót sem szól.

— A Frühlingserwachen előadása körül olyan bonyodalmak keletkeztek, mely szencióság tekintetében eddig páratlanul állnak a színházi történelemben. A darab előadási jogát ugyanis annak idején Bárdos Artur szerezte meg és elő is akarta minél előbb adatni, de az idei darabjainak nagy és hosszú ideig tartó sikere lehetetlenné tették a Wedekind-dráma bemutatását. Hogy a közönségnek ne kelljen olyan soká várni a nagyszerű művészi eseményre, a Madách Színház igazgatója, a páratlanul agilis Gaál Béla, elhatározta, hogy a Madách Színházban fogja előadni a Frühlingserwachent. Így a darabra egyszerre két színház is készült. Most végre a közoktatásügyi népbiztosság is beleavatkozott a dologba, bekérte mindkét színháztól a szereposztást és értesítette az igazgatókat, hogy a legrovidebb idő alatt döntenie fog róla, hogy a Wedekind-darab melyik színházban kerüljön színre.

— Hát az írők mit csinálnak újra?

— Dolgoznak. Molnár Ferenc már hozzá is fogott új darabjának megírásához, melyről azonban csak annyit árult el, hogy műfajra nézve szatirikus színmű. Hogy melyik színházban és milyen szereposztással fog az új darab színre kerülni, azt a legnagyobb titokban tartja.

— Nagyon kíváncsiak vagyunk már az új Molnár-darabra Mikor, melyik színházban és milyen szereposztásban kerül majd színre?

— A jövő szezonban lesz a bemutatás. De hogy melyik színházban és kik játszanak benne, annak csak a jó Isten, ne meg Molnár Ferenc a tudója, de erre vonatkozólag egyikük sem akar felvilágosítást adni.

— Betegségről remélem nem tud semmi hírt.

— Dehogy nem, de az a hír is, amit tudok, kedvező; Puffi, aki két súlyos operáción ment keresztül, teljesen felépült és Balatonfűzredre gyógyutókurára. Nagyon siet az utazással, amit azzal indokol meg, hogy Ujhelyi Nándor már egy hete lemarad és attól fél, hogy mire Ujhelyi leér majd minden ehetőt megevett előtte.

— Harsányi Zsolt mit csinál?

— A Margitszigeti nagyszállóban nyaral és gyógyulása hál' isten rohamosan halad, annyira, hogy őszre egész biztosan viszontlátjuk e lap hasábjain. Megyek is meglátogatni. Pá!

HOLLÓS TERUS

a Fővárosi Orfeum művésznője, a múlt héten tartotta eljegyzését.

Szinpadi hősök Pongyolában

Bróm doktor álma

Mühlbeck Krajaival

Régi jó barátunkhoz, a színházak lelkes rajongójához, Bróm doktorhoz régen nem volt szerencsénk. Kedvelt hívünk nagyon szégyenli magát, bánatában valósággal emberkerülő lett, nem jár társaságba és ezért nem keresett fel bennünket is hosszú ideje. Bróm doktor ugyanis, mint ismeretes, plátói alapon lelkes híve a színháznak: potyajegyvel szeret a piros zsölylyébe ülni, a potyajegynek pedig idestova jó ideje, hogy befellegzett. A múlt héten végre egy barátja megkönyörült rajta és a saját jegyét átengedte dr. Brómnak. Barátunk, mintha kicserélték volna, valósággal megifjodott. Kicsinosította magát, már amennyire ez nála lehetséges és elrohant a Király-Színházba. Ó siralom! Csak a színház előtt értesült róla, hogy az előadás elmarad és a jegy nyolc nappal később lesz érvényes.

Bróm doktor szomorúan vánszorgott haza, bezárkózott szobájába és mert gazdasszonya joggal hitte, hogy ősi szokás szerint színház után nem vacsorázik otthon, kénytelen volt üres gyomorral lefeküdni. A vidámnak remélt színházi est helyett Bróm doktor bőjti hangulatban szenderült el elsötétített szobájában.

Napsugaras júniusi reggel volt, mikor barátunk az álmot kidörzsölte szemeiből és gyenge

reggelivel bensejében lement a körútra. Szőrazottan ment megszokott útján, hogy a Király-utca sarkán megvegye a Népszavát, mikor egy új fehéremütszittő intézet ötlött a szemébe.

— Ha jól csalódom, — mondta magában — azelőtt a Köruti Nagy Gőzmosó volt ezen a helyen.

Az üzlet ajtajától barátságos arc mosolygott feléje.

— No doktor, hát már meg sem ismer? — kiáltott egy jól ismert csengő hang.

— Kata, Kata, hát maga itt működik most?

— Az ám, — felelte a mosóintézet takaros tulajdonosnője csipőretett kézzel, — Hübscher Kata érti a módját, nem hágy magával kibabrálni. Szűk volt már ott a Wesselényi-utcában a hely, hát rekviráltattam ezt a bótot itt ni, oszt megvan.

Kata még mindig nem vesztette el zamatos humorát és kezét a meleg vízzel telt szappanos mosóteknőbe mártva, barátságosan befröcskenedte Bróm doktort. Miközben barátunk letö-

rülte arcát, az Oktogon felől felcsendült a Marseillaise.

— Hát Lefébre ur? — kérdezte Katát.

— Nem ur az, a ragyogóját, hanem elvtárs — felelte a kedves mosónő. — Ahun gyűn, ni. Ujjával a köratra mutatott, ahol most bontakozott ki a Vörös Hadseregnek egyik nagyszerű százada.

— Mi az? Lefébre őrmester vörös katona? — kérdezte Bróm doktor meglepetten.

Kata már nem tudott felelni, mert a sorból kiugrott egy daliás katona és odasietett Katához, derékon kapta és összeölelte.

— Szervusz, Virányi! — kiáltotta Bróm.

— Azt akarod, hogy megint kiessen a szerepemből, — mondta feddően Virányi, — mint a legutóbbi álmodban? Én most Lefébre vagyok és sietek, mert megyek a vasasokkal elvinni a cseheket.

— Sok szerencsét! kiáltotta utána Bróm doktor és bucsuzott Katától is.

— Aztán küldje be a gallérjait hozzám! — kiáltotta Kata a távozó Bróm után.

— Sajátságos, sajátságos, — dűnyögött ez magában. — Mit nem ér meg az ember e csodálatos forradalmi időkben.

Az illatos gesztenyefák alatt csendesen ballagott végig a Fasoron a Városliget felé. Az Aréna ut sarkán ismerős pár jött feléje. A férfi már messziről vidáman lengette sapkáját:

— Jó reggelt, doktor ur! Hogy van?

— Liliom, — hebegte Bróm doktor — maga az? Hiszen maga meghalt. Láttam a kést is a szívében a Vigszínházban. Hogy kerül ide?

Liliom felcacagott.

— Naiv fiu maga, doktorkám! Hiszen tudja jól, hogy a kést Molnár csak azért írta a darabba, hogy megrikassa vele az embereket, meg ezt a derék vászoncelédet itt, ni. De azért legenda a darab, mert nem igaz. Hát persze hogy élek az én Julikám örömére.

— Az ám, a Varsányi! — gondolta magá-

ban Bróm doktor, a nőre pillantva, azután hangosan folytatta: — Csokolom a kezeit. Hogy van Ilés, mit csinálnak a gyerekek?

— Ne bomoljon, kedves doktor, — felelte Varsányi kedélyesen hátbavágva barátunkat, — hát nem látja, hogy Liliomé vagyok?

— Jaj igaz, bocsánatot kérek, — dadogta Bróm doktor ijedten és nem tudta, álmodik-e vagy ébren van.

— No, isten áldja, — szölt Liliom és barátságosan megrázta Bróm dr. kezét.

A fiatal pár tovább ment, Bróm pedig tűnődve állt még sokáig helyén. Sehogy sem értette a dolgot. Talán még most is ott állna, ha egy új jelenség nem vonta volna magára figyelmét. Az egyik villa rácsos kapujában feltűnő elegáns hölgy lépett ki egy fehér orosz agár kíséretében. Bróm doktor ijedten kapott kalapjához.

— Csokolom a kezeit, grófnő.

A mosolygó szemű szép asszony idegenkedve nézett rá, aztán felcacagott.

— Maga az, Bróm? De furcsa kedvében van, hogy engem grófnőnek szólít.

— Pardón, pardón, hát nem Bánhidy Ilonához van szerencsém?

— Rendben van, — felelte engedékenyen kezét nyújtva a színpadok szépe, — de miért nevez grófnőnek? Én Ember Sándorné vagyok.

— Ho-ho-hogyan? Hát elvette?

— Megint elvett. Tudja, Karinthy rosszul írta meg a darabot és nem is értem, hogyan játszhattuk abban az alakban hetvenszer a Madáchban. Sándor a nagyszerű röpiülés után mégis csak rájött, hogy engemet szeret és újra elvett feleségül. Nagyon boldog vagyok.

— És kedves férje ma? — kérdezte udvariasan Bróm dr.

— Köszönöm kérdését, ő is boldog. Jelenleg sok dólga van, a Szent Antal szepében lép föl a Belvárosiban.

— És a gróf?

Ember Sándorné született Lehotay Mária gúnyosan legyintett kezével.

— Hol lehet most egy gróf? Bécsben. No de most sietek. Viszontlátásra.

— A korszóra talán?

— Nem, — kacagott az asszony — a vásárcsarnokba. Kalarábét kell vennem. Tudja, Sándor nagyon szereti.

Bróm doktor sokáig tünődve nézett az illatos, karcu asszony után, azután hirtelen a fejéhez kapott.

— Nem jól érzem magamat — mondta magában. Hiába, a vacsora hiányát másnap is megérzi az ember. A fejem fáj, szédülök, egy kis jó levegőre van szükségem.

Elballagott a villamos végállomáshoz, fölkapaszkodott egy tizenhetesre és kirobogott, megfelelő átszállás után a Hűvösvölgybe. A jó levegőn valóban elmúlt a fejfájása, boldogan szivta be a tiszta, ózondus levegőt és kalapját levéve, hajadonfővel barangolt az erdei utakon. Egy lejtős részen lefelé haladva érdekes látvány ötkött szemébe. Beláthatatlan területen

kerti vetemények dus sokasága sorakozott. Saláta és káposztafajék katonás rendben álltak a táblákban, kalarábé, sárgarépa, uborka, kapor váltakoztak és egy napbarnított arcu fiatalember szorgalmasan gyomlálta a gazt a vetemények közül. Az ifju hirtelen kiegyenesedett és elkiáltotta magát:

— Hahó! Bróm doktor! Hát a szegény embert már meg se látja?

— Király Ernő, — rikoltott vidáman Bróm doktor, — hogy kerülsz ide?

— Fenét Király Ernő! George Ádám, vagy ha úgy tetszik: Ádám Gyurka. Hát nem ismeresz meg?

— De hiszen te egész télen Kaliforniába vágtyál!

— Az ám, de tudod, most kisé rossz a hajóösszeköttetés, az utlevelemmel is holmi kalamitáseim voltak, így aztán inkább kibé-

reltem ezt a földet itt a Hűvösvölgyben és idejöttünk Helénnel.

— Helén is itt van?

— Hát mit gondoltál, őt odaát hagyom a Királyban? Hiszen ott most Zsazsa játszik! Mándjárt jön is.

Valóban jött Helén a távoli házacska felől. Gyönyörű fejdisz volt rajta, de viganóját fel-

türte az övébe, nehéz öntözőkannában vizet cipelt, segített az urnának.

Bróm doktor lelkendezve sietett a szép asszonyhoz, egyik kezével megragadta a kanna fülét, a másikkal udvariasan megemelte kalapját.

— Hát hogy vannak, hogy vannak?

— Amint látja, jól. Dolgoztatunk, zöldséget termelünk és még jobban szeretjük egymást, mint azelőtt. Gyurka most már nem vágyik Kaliforniába, de nem is mehetnék, mert tudja, őszre várjuk a kis Gyurkát.

— Á, gratulálok, gratulálok!

— Bizony, — mondta büszkén Ádám Gyurka, — Szirmai Berci lesz a keresztapja.

Bróm doktor még sokáig elbeszélgetett a boldog házaspárral, azután megelégedetten indult hazafelé. A villamos végállomásnál karcu, csinos, rövidnadrágos fiu szólította meg:

— Ne csináljon feltűnést, kövessen.

Bróm doktor meglepetten kiáltott fel:

— Daisy! Hogy kerül maga ide, hát a premier?

— Pszt! Semmi Daisy. Én a Csibészkirály vagyok, nem látja. Semmi kedvem, sincs többé visszatérni a szinpadra, hiszen már nem is érdemes primadonnának lenni, a régiiek mind visszajönnek. Jöjjön, elvezetem Grolmushoz.

— Szervusz, Marcikám! köszöntötte Grolmust Bróm dr.

— Ne udvariaskodjunk gyerekek — kiáltotta Grolmus és hátbaragta Bróm doktort. — Siesünk, siessünk, mert elkésünk.

— Hova megyünk? — kérdezte Bróm.

— Fedák Sári lakását látogatjuk meg, —

mondta a Csibészkirály — kapott egy hizott libát Szentlőrincről, azt fogjuk elemelni.

— Pompás dolog! — csettintett nyelvvel Bróm doktor, aki még mindig szomorúan emlékezett a tegnapi színházatlan, vacsorátlan estre.

Hármasban siettek a villamos végállomáshoz, kényelmesen elhelyezkedtek a hátsó ütközőn és berobogtak a városba. A Lipót-körut elején leszálltak és néhány perc múlva érkeztek Zsazsa Személynök-utcai lakása elé.

— Most csülökre, gyerekek! — mondta halkán Grolmus.

Lábujjhegyen lopóztak az előszoba ajtaja előtt ahol a csibészkirály kopogott. Bróm doktor esodálkozva fordult Grolmushoz:

— Mi az? A betörők most kopogtatnak az ajtón.

Grolmus dühösen rugta oldalba az okvetetlenkedőt.

— Fogd be a szád és várj a sorodra.

A kopogásra nem felelt senki. Most Grolmus kopogott. Ujra csend. Grolmus dühbe gurult, a sarkával kezdte verni az ajtót.

— Nagyságos ur, nagyságos ur! Tíz óra van már! — hangzott az ajtó mögül.

Bróm doktor ijedten ugrott fel az ágyból, az ajtóhoz sietett és kinyitotta. Szélesen mosolygó arccal Mari, a kövér gazdasszony lépett be, tálcán hozva a párolgó teát és a pirított kenyert. Bróm doktor visszabujt az ágyba és magára rántva a takarót, bosszusan dörmögte:

— Az ördögbe is, már megint álmodtam. Hiába, nem szabad vacsora nélkül lefeküdnöm. Színházba pedig most azért se megyek. Nem én. Csak ha majd megint megnyílnak a kapuk... De mégis, holnapután megnézem a Király-színházban a „Csibészkirály“-t!

Lám,
Szép,
Édes,
Hetvenéves
Nagyanyám
Elhatározta, hogy a szinipályára lép,
Mikor őt megkérde, hogy miért teszi ezt,
Ily válaszba kezd:
„Tettem oka csupán ennyi:
Ifju színész szeretnék
Lenni.“

Végre
Hálásan nézek az égre.
Boldog vagyok.
Ragyog
Arcom
Kéjjel,
Ezentul éjjel
Alszom,
Mert a szomszédnőm fals zongoráját
Elrequirálják.
Most már csak egy kell ahhoz,
Hogy életemben derű, derüre
Derüljön:
A második emeleti hegedüre
Is minél előbb sor
Kerüljön.

Történjék bármi is,
Megállapítani merem én,
Most julius elején,
Hogy juniusban a Májusról
Szép cikket irt az
Április.

(BUNKÓ.)

Anagrammák

Az anagrammák beküldésének határideje e héten lejár. Mint mult számunkban már megírtuk, az Első Magyar Általános Anagramma Társaság csütörtökön tartja utolsó ülését, melyen eldönti a még hátralévő anagrammák sorsát és ugyancsak ezen az ülésen ítélik oda a három legsikerültebb anagramma beküldőjének a kitűzött díjakat is. Ezért az igazgatóság ez uton is felhívja az esetleg még pályázni akarók figyelmét arra, hogy anagrammaikat legkésőbb július tizedikéig juttassák el a *Színházi Élet* szerkesztőségébe, mert a határidőn túl érkező betűjátékokat az igazgatóság nem fogja figyelembe venni.

Az Anagramma Társaság e heti ülésén tagjai sorába folytatólagosan felvette:

66. *Schlanger* Margit izsáki lakost a következő anagrammák alapján:

Biró Lajos — Biráló jós
Mia May — Mai ima
Szép Ernő — No persze!

67. *Vigdorovits* Ernőt (Deák Ferenc-utca 14.) az alábbi betűjátékokért:

Rózsahegyi Kálmán — Igyék mán! Ah zsarol?
Paulay Erzsi — Ez a pulya sir
Jászai Mari — Imaszij ára

68. *Szentmártoniné Rabatin* Zsókat a következő öt anagramma beküldéséért:

Beregi Oszkár — Be kár e szigor
Krudy Gyula — A rud kigyul
Kaciány Ödön — Nácika! nőd jó
Szenes Andor — Nesze Sándor!
Szalay Oszkár — Száli kosaraz

69. Második disztagjával vette fel az Anagramma Társaság *Ljudovikovics* Fedor budapesti lakost, aki a *Színházi Élet* 1919 június tizenötödikén megjelent számában előforduló összes fényképalírásokból csinálta az alábbi sikerült anagrammákat:

Fedák Sári — Fás deák ir
Harmos Ilona — Siralom hona
Mevesi Sándor — Hírneves ódás
Tarján Emil-Bartkó — Hét literumban a tojás Etus

Egressy Gitta — Gítár se segít
Andorffy Péter — Ép férfi Tordán
Rajhádi Vilmos — Ah! Máj s vitriol
Pap Zsuzska — Pupák szász
Bednár István — S benn vádirat
Plesch Károly — Csírke hol fal?

Hubay Jenő — Uj nő hiba-e?
Kerekjártó Gyula — Jurigát e kék lóra
Kreitzler Frigyes — Feri gerstli izt kér
Kubelik Jan — Bán Juli kék
Manén — Na! mén?
Busch Adolf — Csuf hal, dob
Konc János — Sáncon jók
Hubermann Broniszláv — Borban szilva nem hur
Geyer Stefi — Estig Ferié
Burmester Vili — Mi bus? Liter vér
Békeffy Olga — Fagyból kefe
Szántó Tivadar — A vad Tisza ront
Mikó Nevlinski — Kis ló, kivinném
Farkas Toncsi — Karfa is csont
Sziklai József — Fázik is jelszó?
Somogyi Adrienne — Ó! Négy dió nem is ár
Ötvös Gitta — Sőt öv tágit

70. *Deutsch* Alfréd budapesti lakost a következő anagrammákért:

Bartók Béla — Torkába bél
Reinitz Béla — Ritz a lében
Varga Jenő — Öreg naiva

71. *Szentmártoni* Istvánt, azzal a feltétellel, hogy július tizedikéig legalább még egy elfogadható anagrammát beküld:

Galetta Ferenc — Elég tánc, tréfa
Balázs Béla — Lázás Bábel

72. Ugyancsak ezzel a feltétellel vette fel az Anagramma Társaság tagjai sorába *B. Bélánét*, az alábbi két betűjáték beküldőjét is:

Király Ernő — Kár ily nőér!
Zádor Dezső — De ő rozsdás

73. *Winkler* Böskét és Mihályt (Kecskemét) az alábbi sikerült pályázatuk révén:

Csató K. — Tócsák
Rákosi Mátyás — Ki sáros atyám?
Linder Béla — Rendel Bali?
Rátkai Márton — Ön már takarit?

74. *Kuslits* Jenőt (Dessewffy-utca 26.) a következő anagrammák alapján:

Shakespeare — És ha képes rá?
Tango Egiszo — Ott is zengő a „g”?
Rátkai Márton — A tanár körmit
Fedák Sári — Ki se fárad
Bayer Gizi — Igazi bíró
Nyárai Antal — A tanár nyila
Uray Tivadar — Urat vár a dij

75. *Haász* Bözsike budapesti lakost a következő külön dicséretet is érdemlő anagrammák alapján:

Varsányi Irén — Nyári Sári vén — és ennek a sátidrofja név, irás, irány

Rózsahegy Kálmán — Megy, ha kanári szőlő
Szép Ernő — Pénzes ór
Szép Ernő — Nesze por
Szép Ernő — E szénpor
Szép Ernő — Nép szőre
Somlai Ártur — Már lusta író

76. Lengyel Mariska budapesti lakost az alábbi két betűjáték beküldőjét azzal a feltétellel, hogy legalább még egy elfogadható anagrammát eljuttat a *Színházi Élet* szerkesztőségébe:

Dán Norbert — Ront e bárd
Nádor Jenő — Ernád jó nő

77. Ugyancsak ezzel a feltétellel sorozta tagjai közé a társaság Tóth Istvánt (Aréna-ut 150) is.

Medgyaszay Vilma — Egy vidám szalámi
Paulay Erzsí — A Pali ur eszi

78. Vinkovits Flóra és Kemény Edith budapesti lakosokat a következő együttesen beküldött anagrammaik alapján:

Törzs Jenő — Öszinte ór
Rajnai Gábor — Jani báró rág
Lóth Ila — Ali holt
Sziklay József — Z. Kis fia jó lesz
Feiks Jenő — Kis nő feje

79. Paláncz Irén tanítónőt (Kónya, Tolna-megye) a következő betűjátékokért:

Serák Mártha — Ha ma rest, kár
Serák Mártha — Te marhás rák
Serák Mártha — És hat kár már
Intím Pista — Misi tapint
Sámson Mária — Ni, már más a só

80. Dacsó Ilust (Üllői-ut 105) az alábbi három anagrammája révén:

Rajnai Gábor — Rajna ági bor
Márkus Emilia — Mama, e lirikus
Bojda Juci — Juj, a bocid

81. Berger Ibolyka budapesti lakost a következő anagrammák alapján:

Rózsahegy Kálmán — Na lám, hegyi rózsák
Kőváry Gyula — Ulrik, ó gyáva
Szomaházy István — Tom házas zsvivány
Német Juliska — Né, te kis mulya

82. Harmadik disztagjával választotta meg az Anagramma Társaság Nemo álnéven jelentkező budapesti lakost, aki Bartoss Irma nevének husz anagrammjából az alábbi verset készítette:

Ma a sors birt...
Amit rabsors
Sorba sirtam
S barátom sir
Sorsba irtam

Maris, Bortsa
Sorba irts ma
S ámbátor sir
— Baromirtás — s
Barom sirt és

Sirba tormás
S mártir sóba
Most a rab sir
„Mit sasorba?“
Mást ir sorba.

Maris a borst
S Marist a bor
Sors bár ámit
Sirt és... barom!!
...s „Má“-ba irt sor...

Rendes tagjai közé sorozta továbbá az Anagramma Társaság Németh Mica ideiglenesen felvett tagot, aki e héten a következő különdicséretet is érdemlő anagrammákat küldte be:

Csathó Gitta — Hóttig csata
Buttykai Ákos — Tyukot is baka
Nyárai Antal — Na, rajta Lina
K. Harmos Ilona — Kis ló hamar nő
K. Harmos Ilona — Sikon marha ól

Száznyolcvanhét jelentkezőt a feltételek bontása miatt az igazgatóság visszautasított.

MUNKÁSMATINÉ. „Budagyöngye“ Szociális Közművelődési Köre 1919 június 28 és 29-é felavató munkás-matinét rendezett, melyen fel léptek: Küry Klára, Dán Norbert, Hollay Kamilla, Faludi László, Pethő Ila, Ott Sándor és Kacziány Ali. Színre kerültek a *Zeneszerző Attak és A 80. számú cella* című kis darabok.

A KÉT TRENK címmel a napokban fejezte be operett szövegkönyvet egy kitünő librettistánk. A darab zenéjét a két történelmi alak korábbi való zenei motívumokból állítja össze egy fiatal zeneszerző. Különös érdekessége lesz az operettnek, hogy a *Két Trenk* ellentétes karakteralakjaiból egy kettős szerep készül, mely ma dan az alakítót igazán művészi feladat megoldás elé fogja állítani.

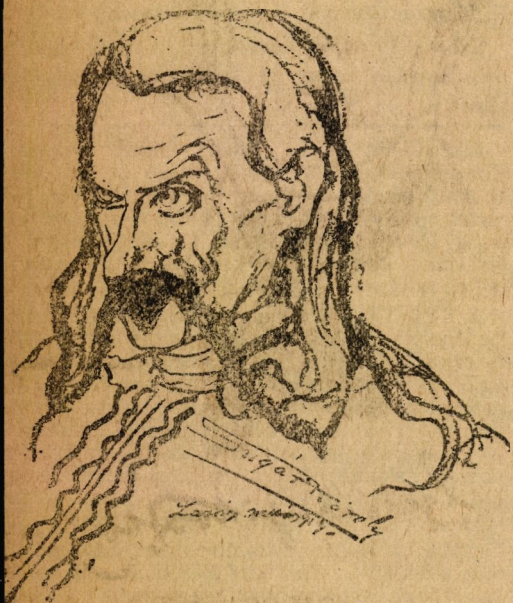
JÁNOS — ÉS NEM ISTVÁN. (Levél a szerkesztőhöz.) Kedves barátom Incze Sándor! Már elárultad a *Színházi Élet* mult heti számában, hogy munkáimból reproductiv kiállítás készülök rendezni, légy szives, leplezzél le végleg és áruul el azt is, hogy nem hívnak — Istvánná Szeretettel Bednár János.

Ki tud több híres nevet?

A játékoknak is meg van a maguk divatja, zezonja. Egyféle játékot nem lehet unostalan, hosszú időn át játszani, a jóból is negárt a sok, újat kell a régi helyébe kitalálni. Így volt ez a bar-kochbánál, így volt a későbbi edves társasjátékoknál is. A legújabb játék, mely természetesen régi tradíciókhoz híven az otthonból, az újságírók otthonából indult ki a díjító útjára, verseny, hogy ki tudja több híres embernek a nevét. Hohó, fogja kiáltani sok olvasó, ki ezt a kis beszámolót olvassa, hiszen ez nem új játék! Igaza van. Lehet ez a móka már ötven éves is, talán a nagyapáink is játszották, de mégis új, mert a reprize oly nagy sikerrel járt, mint valami rég nem játszott darabé, amelyet szinte már el is felejtettek. A mostani repriz hőse *Molnár Ferenc*, aki egyébként époly gazdag fantáziájú a játékok kitalálásában, mint irodalmi ötleteiben. Nem egy kedvelt, sőt közkedvelt játék népszerűsítése üződik már nevéhez.

Nemrégiben történt egy délután, hogy együtt ültek *Molnár Ferenc*, *Nagy Lajos* és *Karinthy Frigyes*. Beszéltek a sok gyerekjátékról és melyiket kellene feleleveníteni.

— Megvan, — kiáltott Molnár, — játszuk azt, hogy ki tud több híres embert.

SUGÁR KÁROLY

Nemzeti Színház — Revizor

(László rajza)

Karinthy és Nagy azonnal tudták, miről van szó, nem kellett bővebb magyarázat, letűtek szóltanul egy asztal körül és csak a játék szabályait beszéltek meg pillanatok alatt. Mind-egyik elővett egy darab fehér papírost, ami kézirat befogadására lett volna hivatva, aztán betettek a bankba öt-öt koronát és megkezdődött a játék. Megállapodtak, hogy *B* betűvel kezdődő nevekre megy a verseny és a dolgozási időtartam tíz perc. Molnár kitette az óráját az asztal közepére, a főlöt felé közeledett épen az idő. Mikor a nagymutató elérte a hatos számot, Molnár elkiáltotta: „Start!” és erre mindhárman lázasan írni kezdtek. Mikor a nagymutató a nyolcas számot elérte, Molnár kijelentette, hogy az idő eltelt, letették a ceruzákat és megkezdődött a felolvasás.

Mindegyik játékos a maga cédulájáról felolvasott egy nevet. Ha meg volt ugyanaz másnak is, az köteles a maga cédulájáról törölni. Akinek utoljára marad neve, az a nyertes. A sort Molnár nyitotta meg.

— *Berzsenyi Dániel* — olvasta cédulájáról. Persze meg volt a másik kettőjén is, törölnök kellett.

— *Benczur Gyula* — folytatta az olvasást Karinthy.

Az is meg volt a többinek. Nagy Lajos *Bellamy*t hozta, az jó maradt, mert se Molnár, se Karinthy céduláján nem szerepelt. Azután sorra röpködtek a *B*-vel kezdődő híres nevek: *Bebel*, *Berczik*, *Bokor Malvin*, *Beaumarchais*, *Böloni György*, *Beranger*, *Beauharnais*, *Boutroux*, *Bruszilov*, *Bródy Sándor*, *Báthory Erzsébet*, *Beyle*, *Bisson*, *Bataille*, *Bernstein*, *Bokányi*, *Bárdos*, *Boswel*, *Boileau*, *Bosco*, *Bulwer*, *Burns*, *Byron*, *Bázár Gitta*, *Bracco*, *Benda Jenő*, *Böcklin*, *Blahe Lujza*, *Bacon*, *Borgia*, *Bogár Imre*, *Biró Lajos*, *Bernadotte*, *Bismarck*, *Bónyi Adorján*, *Berkes Imre*, *Bentham*, *Benedek tábornok*, *Baedeker*, *Buchwald*, *Bleriot*, *Blondin*, *Babits Mihály*, *Bocskay*, *Bethlen*, *Braun Sándor*, *Badics Ferenc*, *Beniczkné*, *Beck Gyula*, *Berki Lili*, *Bergson*, *Buffalo Bill*, *Berger kávé*, *Berté*, *Bertillon*, *Bertini*, *Bach*, *Brutus*, *Berzétei Ilona*, *Bem apó*, *Böhm Vilmos* és így tovább végtelen sokaságban. Mindenki, akit csak el lehet képzelni. Írók, művészek, tudósok, hadvezérek, rablógyilkosok, politikusok, sikkasztók, bankárok, színészek, színésznők, fejedelmek, költő-táncosok, felfedezők stb. stb.

Egy-egy név fölött néha vita kerekedett, mert akadtak, akik nem találták elég híresnek a

wiselőjét, különösen az irodalom ifju óriásai mentek át nagy rostáláson. Nagy volt az öröm, ha egyik-másik játékost rajtacsípték, hogy olyan nevet akar bementeni, ami ment már egyszer, még nagyobb a káröröm, amikor valaki olyan outsider nevet dobott be egyedüliségének biztos tudatában, amely történetesen egy másik játékosnál is fel volt jegyezve.

A játékosokat csakhamar egész sereg kibice vette körül, akik báméskodva találgatták, micsoda új játék lehet az, amit ezek oly komolysággal üznek. Csakhamar kitalálták, miben áll a dolog és jóakaróan sugni kezdtek a lassanként kimerülő küzdőknek. Molnár és Nagy Lajos felháborodva utasították vissza az erkölcstelen ajánlatot, Karinthy azonban, aki már kezdett rosszul állni, segélykérő pillantásokkal bátorította a kibiceket. Kisded játékaikat azonban mégis be kellett szüntetnie, mert játszótársai erőlyesen protestáltak a csalás ellen.

Miután a középajáslyu hírességeket kimerítették, következtek a leghíresebbek, a szépségverseny, csupa első, sőt legelső osztályu híresség. Molnár a verseny komolyságához illő módon három percnyi pihenőt rendelt el, amit a másik két versenyző arra használt fel, hogy felfrissitse már-már nagyon megfogyatkozott listáját. Szegény Karinthyn veszedelmesen mutatkozni kezdtek a letörés jelei; nagy erőfeszítéssel még két nevet irt fel a cédulájára, azután teljesen kidőlt és üres tekintettel nézett a levegőbe. Nyilvánvaló volt, hogy Karinthy már csak percekig bírja az iramot.

A szépségversenyt ismét Molnár nyitotta meg. Nagy Lajossal együtt a híres nevek légióit vetette küzdelembe, de Karinthyt csakhamar ki kellett zárni, mert végső elkeseredésében korrigálni akarta szerencsáját és nem létező, „link“ nevekkal kezdett operálni. Molnár és Nagy még körülbelül öt percig szórta a híresnél híresebb nevek tömegeit, de lassanként észrevehetővé vált, hogy Nagy Lajos pozíciója is gyöngül és Molnár egyre hevesebbé váló támadásait már csak gyengén tudja viszonzni. Ujabb öt perc múlva elérkezett a legutolsó névhez és csüggedten feladta a versenyt, Molnár pedig diadalmasan akarta bezsebelni a betett tizenöt koronákat.

Ebben a pillanatban Karinthy, mintha isteni ihlet szállta volna meg, hirtelen felugrott és a nagy felfedező szent elragadtatásával kiáltotta a kibicek serege felé:

— Bonaparte!

Az arcok megdöbbenve fordultak Molnár és Nagy felé, akik restelkedve néztek céduláikra. Ezt a nevet ugyanis kifelejtették és így vég-eredményben mégis csak Karinthy nyerte meg a versenyt.

Az első nagyszerű játék óta általános lett a névjáték. Egyes csoportok már egészen hazárdjátékot csináltak belőle. Vannak má kialakult szabályok és vannak „Tilos nevek“ amelyeket egyáltalában nem szabad játékba vinni, mert ellenkező esetben bírságot kell fizetni. A játékszenvedély már annyira elmérgesedett, hogy sokan felfegyverkezve mennek a játékhoz, a lexikonból előre kiirnak egész sereg fantasztikus nevet s azokkal igyekeznek operálni. De ezeket már ismerik és nem engedik őket szóhoz jutni. A névjáték pedig szépen virul, nagy elterjedtségnek örvend és előre láthatóan e sorok megjelenése után a legszélesebb körökben is hívekre fog találni.

László Gábányi

GABÁNYI LÁSZLÓ
Nemzeti Színház — Revizor

(László)

Gsászárt!... meg államot... (igy sorba szól
[a vád]
S lefordította titkon a Marseillaise dalát..."

(Most leteszi a könyvet, amelyből ezt olvasta és hátradőlve a karosszékekben — miközben a gyertyát eloltja — félálomban s szinte víziószzerűen, mintha hallaná, mondja):

A Marseillaise dalát ...

I-ső barát.

(Aki hallgatta, lassan szintén eloltja a gyertyát, ő is szinte látomászerűen mondja):

A vén szívek felett,
Ó, hogy riadt keresztül a nyirkos rémület,
Ó, hogy vált hamuszínre megrebbenő

[szemők ...

(Most már egészen félálomban):

Páris ...

II-ik barát (álmódzva):

A Marseillaise ...

I-ső barát (ugyanugy):

Hétszázkilencvenöt ...

(A II-ik barát lassan átmegey a színen s a baloldali imazsámolyhoz térdel. Az előbbiek alatt a szin egészen elsötétül, csak az imazsámoly melletti gyertya ég. A csillagos ég is elborul ... teljes sötétség. Nagymessziről a Marseillaise hangjai hallhatók, amint hangban erősödve egyre közeledik. A két barát lassan lehajtja a fejét ... Álmodnak ... A Marseillaise dübörögve hallatszik ... dobpergés ... A háttér kivilágosodik s látható lesz a Gréve-piac, rajta a hullámzó forradalmi tömeg, amint a Marseillaiszt éneklék.)

I-ső barát (álmában):

Páris ... A Gréve-piacon
Peregve pördül a dob,
Szinte szikrázik a nap,
Tarka tömeg kavargó ...

(A háttérben katonák, polgárok, polgárnők kiáltoznak.)

I-ső polgár:

Hahó, mi gurigázunk!
Hahó, van elég!

II-ik polgár:

Kinek mi köze hozzá?
Adhatjuk, a miénk! (Nevetés.)

I-ső polgárnő:

Puderes szörpamatok ...
Két kövérke golyó, fehér ...

A varga:

Hogy szuszogott Louis Capet,
Hogy dült a nyakából a vér.

I-ső polgár:

Feikeitek a királyok ellenünk,
Mi oda löktük a mieink fejét ...

II-ik polgár:

Danton polgártárs, elvetve a kocka,
Künn a határon Dumuriez!

II-ik barát (álmában):

Egyetlen ordítás, hogy reng a föld belé ...

A tömeg (a háttérben elemi erővel éneklé, a zene fortissimó játssza a Marseillaise-t):

Aux armes citoyens, aux armes citoyens,
Le jour de gloire est arrivé! ...

(A tömeg énekelve elvonul, a zene mind messzebről hallható, kívül ismét a csillagos ég látszik. A hold lassan belopózik a szobába, fénybe vonja Martinovics képét. Csak a kép fénylik intenzíven és a kék ég mélye hatol át az ablakon. A két barát álmodik, mikor megszólal vékony, éneklő hangon Martinovics!)

Martinovics:

„Hallgassatok meg. Megtörtött szívemben
Nincs szenvedély már ... Megbékélt, kiholt.
Ó, úgy borult a bűnbánat szívemre,
Mint börtönöm, e szörnyű szürke bolt.
Bűnös vagyok ... igen, beismerem,
Megtört a borzalom s a börtön:
Bíráim, gyónni akarok —
Ó, jaj!
Remegve, gyáván, összetörtén.

VIZVÁRI MARISKA

Nemzeti Színház — Revizor

(Ladár rajza)

Beismerem már . . . Káték és beszédek
 Voltak valóban . . . Könyvek és írók . . .
 Szabadságról meg eszmékről beszéltünk
 S bíraltuk is az instituciót . . .
 A Marseillaiset lefordítottuk —
 S amit tehát kitetszett:
 Megsértettük . . . igen, beismerem . . .
 Ó, jaj!
 Ófelségét, Ferencet.

De ifju voltam és ifju szivemben
 Kődös, riasztó víziók lobogtak . . .
 Egyetlen szívnék láttam a világot,
 Melyben nehéz, sötét eszmék dobognak . . .
 Ezreknek jajgatása jött,
 Vén könyvek, szóözön . . .
 S belém markolt a kód,
 Ó, jaj!
 Nyirok, hideg közöny.

Egyszerre jöttek . . . **Tompa, halk morajjal**
 Az alkonyatból . . . Jöttek a szelek.
 Párisban tűz . . . Párisban reng a járda . . .
 Párisban vén vasajtók döngenek! . . .
 Párisba fortyog a csatorna! —
 Páris háborog! . . .
 S Versailles alatt a kéjkerteken át
 Hahó!
 Bög büzös, éhes, százezer torok . . .!

Zavart szemekkel és fehér ajakkal
 A hatalom dadogva némaul el:
 Egyetlen, hosszú, véres ordításban
 A nép, a nép győzelmet ünnepel!
 Halványuló kísértet árnyak . . .
 Lidércláng, kószafantóma: —
 Hahó!
 Dobog riogva Danton!

Ó, ily idők! Ó, ily napok! S mi látjuk!
 Ez az erő, mely büszke és kemény, —
 Ó, hogy riadt meg döbbenő agyamban
 A látomás . . . csak én értettem, én!
 Egy éjjel sirtam . . . a hideg falakhoz
 Űtöttem homlokom —
 Kögottak a falak
 Ó, jaj!
 Kietlen furcsa hangokon.

Egy éjjel sirtam! . . . Elszorult torokkal
 Zokogva vertem a hideg falat . . .
 — Párisban akkor ünnepelet a konvent,
 Jourdan sereggel állt Jemappes alatt —
 Itthon halálos némaságban
 Feküdtek a mezők —
 Süket mezők, letarlott messzeség . . .
 Ó, jaj!
 Halk eső, könnyező!

Hogyan? Hiába? Nálunk ezt nem értik?
 Ezt meg nem értik, nálunk ezt a hangot?
 Kihógó nyelvű, föld porába sülyedt
 Süket baromnép, éltiport bitangok!
 Kiknek fején pompázva ül
 A Butaság bibor palástban —
 Ó, jaj!
 S én, hogy figyeljem, látva-lássam!

Igen . . . pincékbe . . . rejtekezve . . . én . . . én,
 Vezettem őket . . . Összeesküvés?
 Didergő szájjal, táncoló fogakkal,
 Zöldüljetek . . . Ó, mind kevés, kevés!
 Csikorduljon az ujjszorító,
 Csavarjátok ki a csuklóimat . . .
 Dögöljetek meg . . .! . . . Többet is tudok még . . .
 Ó, jaj!
 Zuhogjatok, fojtogató falak!

Egy kardcsapással ujjongó szabaddá
 A mély erőket . . . S engem . . . látva-lássák . . .!
 Egy kardcsapással elsöpörni innét
 Szívek nehéz, nehéz lidércnyomását . . .
 Viharzó bércek büszke harca . . .
 Szabad mezőkön zengő háboruk!
 Ó, jaj!

(Lassan elsötétül a szín, a kép megszemélyesítője eltűnik, csak a kép áll a falon a homályban. Eközben)

I-ső barát (álmában mondja, mintegy átvéve Martinovics elnyújtott utolsó hangjait):

Krétafehér az arca . . .
 A szája fekete luk . . .

(Csönd! . . . A kép mozdulatlanul áll a sötétben . . . A csudálatos álom után ébrednek a barátok. Dörzsölik a szemüket. Az első barát lassan felkel az olvasó asztalka mellől és az ablakhoz megy. Ezalatt a II-ik barát feláll az imazsámolyról, fidi buszt vesz elő, meggyújtja az égő gyertyánál s meggyújtja vele az olvasó asztalon lévő és a jobboldali asztalon lévő kares gyertyákat, amit a jelenet elején eloltottak. Azután leül az asztalhoz és olvasni kezd. Az I-ső barát is eljön az ablaktól, a könyves polchoz megy, kivesz egy vastag könyvet, leül. Távrolról és ezalatt állandóan harangszó . . . Csönd . . .)

I-ső barát. Olvassa:

Először Sigrayt vezették köztük el,
 Szolártsik elbukott a lépcsőhöz közel,
 Szentmarjay vadul ellökte a papot . . .
 Hajnóczy sirva ment, Óz Pál viaskodott.

Martinovics, így szólnak a régi krónikák —
 Ajult volt, amikor a padra hurcolák.
 Nyitott, tajtékos ajkán sápadt mosoly fakó
 Két hóna alá nyulva, cipelte a bakó.

Kuszált, vizes haja, sovány gyermek feje
 Rácsuklott csendesen a hóhér keblire,
 S melyet nyirkos pirossal az alvaát vér előntött:
 Két karja átölelte szeliden a fatöknöt.

(Mély csönd . . . Mindkét szerzetes hangtalanul tovább olvas. Igen távoli harangszó. Nagymessziről mint a lelegején hallatszik a női énekhang . . . lassan . . . nyújtottan . . .)

Hallottad a hangot, a régi harangot,
 Mit elrejt a nagy Duna mélyen . . .
 Csak néha beszél, ha rázza a szél,
 Tavasszal, hús májusi éjen.

(Még az ének lassu hangjainál nagyon lassan a függöny.)

Furcsa színészek

Azok, akikről e pár fejezet szólni fog, színészek voltak, ha nem is Pesten. Van közöttük olyan, aki csak furcsaságai révén kerül e lap hasábjaira, de van olyan is, aki csak bogarassága miatt nem kerülhetett Pestre, még csak a kültelekre sem.

Tukoray

Komikus volt vidéki társulatoknál, havi fizetésül se többet, se kevesebbet nem fogadott el, mint negyvenhárom forint és 36 krajcárt. Hogyan gazdálkodott? az ő titka, de tény, hogy pénze mindig volt, ha nem is a zsebében, hát a ládafiában.

Ha pénzre volt szüksége, letérdelt a ládikája elé, megkopogtatta és így szólt: „Kis ládikám, ne haragudj, de szükségem van öt forintra, itt hagyom zálogba az órámat.“ És a legközelebbi gázsಿನapon kiváltotta. Elzálogosította ilyenformán — nem egyszer télen is — a felső kabátját is.

Ha más jött hozzá kölcsönt kérni, tíz forintig mindenkinek rendelkezésére állott, kötelezvényt vett, melyben a visszafizetésnek nemcsak a napja, hanem az órája és a perce is fel volt pontosan tüntetve. A pénzt nem fogadta el sem előbb, sem később a kitűzött időnél, aki a kötelezettségét nem teljesítette, azzal többet nem állt szóba.

Agglegény volt és kizárólag a háztartási alkalmazottakat favorizálta; olykor meghívta egyiket-másikat legénylakásába, felöltöztette talpig selyembe és aztán grófnőnek, márkínőnek szólította; rajongó volt Tukoray Lóránt.

Szerződéseit évenként változtatta; virágvasárnapkor mindig feljött Pestre a színészvásárra; a Nemzeti Színház művészeinek, *Nádaynak*, *Bercsényinek* volt igazán szívesen látott vendége.

Mikor meghalt, huszonhárom forint készpénz és százötven forintnyi ki nem váltott kötelezvény maradt utána.

Perotti Németh János

a magas C lovagja

Ilyen volt a névjegye. A kórusban tenorpartimet énekelt, szakértők mondták egybevégezően a hangjáról, hogy annál férfiasabbat, ideálisabban csengőt sohasem hallottak. A *Perotti* melléknevet — a boldogult világhírű tenorista nevét — kollegáitól kapta, félig kitüntetésképpen, félig gunyból.

I.

A kórusból még sem tudott kikecmeregni önálló színésznek, a legkisebb ripacsdirektor sem szerződtette, mert nem tudta betanulni a legkisebb szóló szerepet sem; pedig ismerte a kottát és zongorázni is tudott. Félkegyelmű volt *Perotti Németh János*. Egyszer egy zenész — fogadásból — betanította neki a Denevér: *Alfred* szerepét; el is énekelt, de hogyan? minden bevágása előtt rá kellett szólni: „*no most!*“

Áz alkoholt sem vetette meg s így lassanként karba sem kapott szerződést; mikor mindentől kikopott, szerzett valahonnan egy három oktávós összerakható harmóniumot és azzal járta sorba a falukat, tanyákat. Énekelt és saját magát kísérte. Műsora volt: a *Strette* eredeti fekvésben ötször egymásután.

Pár éve nyoma veszett; azt mondják, meghalt deliriumban. Igaz-e, nem-e? ki tudná megmondani?

Sutyák

Köszegi Károlynak hívták tulajdonképpen, de mindenki *Sutyáknak* szólította; hogy miért? nem tudható. *Sutyák* ugyancsak kórista volt, de híressé legendás föllentései révén vált.

Minek szépítem a dolgot, nagyon szeretett hazudni, de ezt — dicséretére legyen mondva — minden érdek nélkül tette. Elbeszéléseinek középpontja, hőse természetesen mindig ő maga volt, a mellékalakok: főúri barátai, gróf *Tisza István*, gróf *Szapáry Pali*, herceg *Eszterházy* stb. voltak. Mindezekről leginkább csak keresztnevükön emlékezett meg.

Legszívesebben beszélt arról a híres Nemzeti Kaszinóbeli ferbli-partiról, amelyben mint *brózziccer* másfélmilliót nyert. A pénzt — *csupa ötkoronást* — zsebregyürte, de rögtön utána az utolsó vasig elsnapszotta a sarki *depóban*.

Egyszer, új állomáshelyére érkezvén, megkérdezték tőle, hogy miért rongyos a kabátja könyöke? „Baleset ért, fiam“, szolt „Gombosnál kikönyököltem az ablakon, szembe jött az *expressvonat* és beleütközött.“

Egy cigányleányról, aki a lakásáról kijött, mint *inkognitóban* levő *grófkisasszonyról* beszélt.

Egyéb tóditásainak se szeri se száma, mindig ki tudott eszelni valami újat, valami meglepőt; különösen a fiatal színészgenerációt szerette, ezeknek mesélt a legszívesebben.

Halálát az egész pesti sajtó meggyászolta.

(k. l.)

EGY KIS CSAVARGÓ, SEMMI TÖBB

A Csibészkirályban éneкли: Fedák Sári

Allegretto moderato.

Primadonna.

1. Egy kis csavargó
2. hagy-ja-tek sze-

ZONGORA. *f*

1. sem-mi több, Nem volt soh-sem szü-lém, S ma-dár - i-jesz-tő - nek ta-lán, An - nak ké - szül-tem
2. gény va-gyok, És egy fil - lér se nyom, De rám ta-lál a nap - su-gár S én nem pa-nasz-ko-

leggiero

1. én. Egy sep - rünyél, az volt a váz, Kö - ré - je köt - ve kőcz, Sza - kadt ezi - pő. re - pedt ka - bát Skő -
2. dom. E - nyém minden pi - ezinyte rügy, Minden gyümölcsös ág, Vi - rég il - lat, ma - dár - ka fűtty, E -

smorz. p *cresc.*

1. penygyanánt da-rócz Fő - lö - je ócs-ka fej-fe-dő, ka - kas to-lal he-gyén, Vi - rá-gok köztegy
 2. nyém a nagy vi - lag. Es kön-tő-söd bár mint ragyogfity-tyet hányok fe-léd Én ron-gya-im-ban

cresc. poco a poco

1. nagy me-zőn-tán így ké-szültem én, Vi - rá-gok köztegy nagy me-zőn-tán így ké-szültem én.
 2. úr va-gyok se bár-sonyban ese-léd, Én ron-gya-im-ban úr va-gyok se bár-sonyban ese-léd.

marc.

Allegretto molto.

1. 2.

Ej

1. 2.

Megjelent Zipser és Könyg kiadásában. Utánnomás tilos.

Egy színésznő mint munkásasszony*

Irta: JÁSZAI MARI

V.

Attól félek, mélyen tisztelt hallgatóink, hogy belefáradnak a meghallgatásába annak, hogyan fizettem hát ki azt a főnnebb említett 40 ezer forint adósságot? Bizony, nem az itteni fizetésemből, az rámegegy a mindennapi életre. Vidéki vendégszereplésből fizettem ki. Mikor egyszer feltoronyosodott előttem a rettentő adósság, megijedtem. Petőfi mondása jutott eszembe: Az adósság a rabszolgaság kezdete. Ebben ismét egyformák vagyunk mi, ugynevezett primadonnák: ha megszorulunk, csak a vidék segít ki; a drága, műszerető vidéki városok!

Van egy nagy város, ahol a többi között az Ember tragédiáját 7-szer kellett adnunk egymásután; ahol a zálogház ezalatt annyira megtelt, hogy nem bírt többet befogadni. Előbb csak az ékszereket hordták be, azután a fehéreneműt, végül a butorokat, — azonban ez más alkalommal történt, nem akkor, amikor beszélni akarok: hogy Csóka Sándor szinigazgató társulatával és négy tragédiámmal: Stuart, Medea, Borgia és Elektrával elindultunk az országban, minden városban lejátszottuk ezt a 4 darabot és utána el, — tovább a következőbe. De játék mindennapra esett, 70 egymásután! És ez így ment három nyáron át, három szünidőm alatt. Személyzetem nem volt — ma már nem szabad „cselédet“ mondani! Sokba került volna. Azt a kilenc kosztümöt, amelyre szükségem volt, minden előadásra ötször-ötször kellett kézbevennem, felvevést és levevést is beleszámítva; hiszen nemcsak játszottam bennük, hanem csomagoltam is ki és be, mint a művésznő engedelmes szolgálója. Nem volt unalmas az a három nyár; kedves epizódok is tarkázták: Félegyházán pl. az történt, hogy éppen a 4 öltözetű Borgia Lucretia maradt utolsó előadásnak és — a vonatunk éjjélkor indult — vetkőznöm, csomagolnom, valamit ennem — ez állt előttem, mikor az ifjuság beüzen, hogy egy csokrot akarnak átadni, de

személyesen, beszéd kíséretében. Ezekről mindig borzadtam, hát még csomagolás közben! Kiüzentem ezt, bocsánatkéréssel. Nem használt — vártak. A festékekkel az arcomon, éhesen, éppen hogy ki bírtam szökni a vonathoz. Másnap Orosházán megkaptam a félegyházi ifjuság bokkrétáját összegázolva, a tetején egy remek vöröshagyma-koszorúval, melyet megsütöttünk, megettünk.

Makón az Elektrát meg kellett ismételní és az aréna annyira megtelt, hogy a magason fekvő ablakokat is kibérelték és a gazdák létrákat hoztak magukkal, kívülről nekitámasztották s azoknak a fokain állva nézték végig az előadást; de egy-egy páholy árát fizették érte.

Tehát Makón annyiszor játszták az Elektrát, mint Bécsben, ahol szintén — két előadást ért meg...

Vidéki pályatársnőim ma is úgy élnek, mint én, mielőtt kosztümöt kaptunk: tanulnak és varrnak, próbákra járnak és játszanak, az otthonukkal és konyhájukkal bajlódznak; ahol gyermek van, azzal is és nem elég, hogy a szinpadí ruhájukat varrják, ha alakítani kell, de óh! legkeserveesebb emléke az én kolozsvári működésemmek is! — A ruhájukat, mivel az a sajátjuk, maguknak kell a színházhoz föl és onnan hazahordatni. Így kellett nekem is. Ezért hagyott itt Pesten a legtöbb cselédem, merí nem akarták esőben, hóban a nagy kosarakat cipelni. Kolozsváron pedig, mikor nem volt még rá a két picula, pedig ritkán volt — akkor vitte a „művésznő“ egyetlen és hü rabszolgája.

Ez volt, és vidéken, — leszámítva az operette-primadonnák életmódját, akik ott az arisztokraciáját képezik a színészetnek; ez a sorsa ma is pályatársnőimnek. Probákra járnak, mint a hivatalnok, varrnak, mint a szabó, főznek, mint a szakácsnő és végül este játszanak, mint a színésznők és gyakran, mint művészek! A férfiaknak mindig, mindenütt van idejük órákig a kávéházakban ülni. Ezt magam tapasztaltam temérdek vendégszereplésem alatt az ország valamennyi városában.

Ennek az egyenlőtlen munka-felosztásnak tulajdonítom azt a kelleetlen tapasztalatomat, hogy a színész-asszony jelleme általánosságban érte tiszteletreméltóbb

* A Színészek Lapja első számából.

a férfi-színésznél. Tisztelet a magukat mivelő kivételeknek! A színészasszony nem köt érdekházasságot, mert nem szorul rá. Van kenyere. A szigorúan kiszabott kötelesség pontos teljesítése, mert próbára és az előadásokra percre kell megjelenni, megacélozza kötelességérzetét, ennek következtében önértetét. A folytonos tanulás pedig magasabb látkörbe emeli a lelkét. Hozzá kell még tennem a színész-munkásnő képéhez, hogy ez a tulontul elfoglalt ember, mindig *készebb* szereptudással jön a próbákra, mint a férfiak. Bizonyosság még ezen állításom mellett az a tapasztalatom is, hogy a hosszú évtizedeken át, hozzám segítségért forduló pályatársak kilenc-tizede férfi volt és csak egy percentje asszony. Az asszonyt önértetesebbé teszi a mi pályánk, míg a férfi jellemére — elbágyasztólag hat.

Ha mikor én zugtam a pályám ellen, az sohasem helyzetem könnyítése érdekében, hanem már fejlettebb szellemi követelésemből kifolyólag történt.

Fizetésjavítást szégyenlettem volna kérni. Azt mondani: én többet érek, adjatok értem többet, a legnagyobb szerénytelenségnek tartottam volna. Az én fizetésemet mindig csak úgy a többieké után emelgették fölebb.

És végül: azt a szólás-formát: 20 éve, 30 éve vagyok a színház tagja, én is megérdemelném ezt vagy amazt a bénét — én nem érttem; hanem ezzel ellenkezően azt mondom: 40 esztendeje ad nekem ez a templom otthont, oltalmat, megbecsülést; mit tehetek érte, hogy hálámat lerójjam iránta!? (Vége.)

Az első színészek előadási formái igen kezdetlegesek voltak. A világitást vagy a nap, vagy a fagygyugyertya nyújtotta. Minden színpal mellett gyertyasor volt, melyeket a szereplő színészek maguk koppantottak szereplésük alatt. A színpadot többnyire a vendéglők nagytermében állították föl. A nézőtéren egyszerű szalmaszékek voltak elhelyezve, esetleg a nézők maguk küldték föl a színházhoz kényelmes székeiket. 1820-ig a színházban a dohányzás is meg volt engedve.

....

Az első magyar színésztársulat tagjai 1790 jul. 21. Pesten Kelemen László igazgatása alatt: Soós Márton, Ráth Pál, Ungvári János, Rózsa Márton, Baranyi Balázs, Popovits András, Nemes András, Horváth János, Szomor Máté, Fülöp István, Moór Anna, Termetzky Franciska, Nagy Erzsébet, Nagy Mária.

Egy színésznő emlékkönyvébe

*Van bálványunk: egy-két elődünk,
amikor csendben cihelődünk
kevés hűhóval, sok reménnyel.*

*Üres erszénnyel, teli szízzel
elindulunk s virágot hint el
a nagy rajongás mielőttünk.*

*Titáni vággyal, tarka szízzel
és rimék között muzsikásan
járunk a gízgazos csapásban.*

*Rongyos tarisznya nyomja vállunk,
az országuton hogyha járunk
és benne sok hit és varázs van.*

*S ahogy megyünk, megyünk előre,
egy-egy remény elhull belőle,
egy-egy hitünk, egy-egy nagy álmunk.*

*Káprázó, furcsa fénybe, halkan,
szikrázva lobban el a hajnal
és eljutunk a delelőre,*

*És meg-megállva, fáradtabban
megyünk tovább az áradatban
csüggedt kedvvel, halványabb ajakkal.*

*Nem hordunk roskadt rózsáogat,
melyen vágyunk bimbója pattan,
és testvérünkkel lesz a bánat.*

*És függöny hull, drámánknak vége,
a színpadról, mint részeg árnyak,
kitámolygunk az öltözőbe . . .*

Bródy László

Minden könyv

megrendelhető a
„Színházi Élet”
kiadóhivatalába:
Erzsébet-körut 29

Hajszálakat

végleg eltávolít **Bach Manci**
kozmetikai intézete. Mindennemű
szépséghibák kezelése, szepül-
távolítás, ráncok kisimítása, arcgőzölés és arcmasszázs ju-
nyos bérletben. Budapest, VII., Almásy-utca 8. szám.

Szerkesztői üzenetek

(E rovatban készséggel adunk felvilágosítást 5 színházi vonatkozású kérdésre. Kéziratokat, rajzokat nem adunk vissza és azok megőrzésére nem vállalkozunk.)

Pápai előfizető. 1. A bruttó jövedelem 10 %-a. 2. Hetenként adják s addig érvényes, míg előadható. 3. Megállapodás kérdése. 4. Eddig még nem nyílt meg. — *Larissza.* 1. Igen. 2. Angolból Salgó Ernő fordította. Esetleg lemásolható a színház könyvtárosa utján. 3. Vendégszerepel. — *Kiváncsi.* (Érdekesen tudja különböző néven az 5 kérdés 15-re fokozni, de azért szívesen válaszolunk.) 1. Ugyszólván mindegyikben. 2. 8 évvel ezelőtt. 3. Nem őriztük meg, a lapokból le lehet írni. — *Érdeklődő.* 1. Tavalý. 2. Esetleg jövőre felujtítják. — *Fontos.* 1. A *Színházi Élet* 1918 nov. 3-iki (44.) száma szerkesztői üzeneteiben részletesen megtalálja a kért életrajzot. 2. Nem igaz. 3. Deák Ferenc-u. 14. A Személylők-u. 16. 5. Csáky-u. 36. — *V. Magda.* 1. Nincs meg. 2. Bécsben. 3. 4. Városi Színház. — *Joci.* Egyelőre nem vesznek föl senkit, miután a pálya tulszúfolt. — *P. Gusztika.* 1. Csiky Gergely „Kaviár” című bohózatát 1882 március 24-én mutatta be a Nemzeti Színház. 2. Gyenes László előbb kolozsvári színész volt, 1882 április havában szerződött Pestre. — *I. Ilonka.* Szívesen válaszolunk, ha a feltett kérdések a színház körébe vágnak. — *S. Rózsa.* 1. Seydelmann hirneves német színész volt. Kiváló alakításáért Németország legnagyobb művészei között emlegették. Érdekes egyéniség volt s bár hibásbeszédű, mégis alig akadt utóda. 53 éves korában halt meg, 1843-ban. 2. A Portici néma opera első magyar előadása 1860 jan. 24-én volt. — *Hü oivasó.* 1. Wolter Sarolta az elmúlt század legkitünőbb művésznői közé tartozott. Nemes alakjával, ritka szép organumával és klasszikus mozdulataival bámulatot kellett. Tehetségét Laube fedezte föl. Működött Bécsben, Budapesten, Berlinben, Hamburgban. 1886-ban ülte meg 25 éves jubileumát, mint a Burgszínház művésznője. Meghalt 1897 június havában 63 éves korában. 2. Ujházi Ede atyja orvos volt (Meghalt 83 éves korában, 1897 szept. 30-án, Debrecenben.) 3. Bánk bánt olasz nyelvre Gauss Viktor fordította le, melyet 1897 okt. havában adott elő Salvini társulata a Vigszínházban. 4. A „Büvös vadász” című operának bemutatója 1821-ben. 5. A „Don Juan”-nak pedig 1787 okt. 20-án volt, Prágában. — *K. A. Iván.* Nem nyílt még meg. — *Falstaff.* Hold-u. 6. — *Csibész.* 1. Városi Színház a címe. 2. Rudolf tér 8. 3. A Városi Színház tagja. 4. Nincs megállapítva. — *L. Lulu.* Góthné Kertész Ella első vigszínházi fellépte 1903 jan. 9-én volt a „Loute” címszerepében. Az akkori kritika így szólt erről a fellépéséről: „A bemutatók és más hasonló társadalmi reüniók állandó törzsközönségének, az u. n. tout Budapestnek jelenlétében ma este egy fiatal urhölgy művésznővé avatott föl. Előadás kezdetén még csak afféle tehetséges dilettáns volt, de első jelenései után a nyílt színen főhangzó tapsvihar a közönség részéről is szankcionálta azt az eddig csak néhány beavatott által

előlegezett véleményt, hogy a bemutatkozó fiatal urhölgy, B. Kertész Ella, művésznő és pedig a javából való.” (Pesti Hirlap.) — *Adatgyűjtő.* 1. A pozsonyi színház építési költsége 940.000 korona. Van benne 53 páholy, 1111 ülőhely. 2. 1863-ig szokásban volt a Nemzeti Színházban, hogy a kedvelt színészt jelenések alatt kitapsolták. Azonban Egressy Gábor indítványára az igazgatóság megiltotta a színésznek a játék alatt való megjelenését.

Zongoravirtuóz. *Brahms* János, a kitünő zeneszerző, Hamburgban született 1833 május 7-én. Első zenei oktatását atyjától nyerte, aki egyik hamburgi színház zenekarában nagybőgős volt. 20 éves korában Reményi Edével került össze, aki a gyermekifjában fölismerte a tehetség őseréjét és rögtön lekötötte magának kísérőül nagy világgörútjában. Igazi művészlélek volt, aki sehohsem tudott megnyugodni. Hamburgban, Zürichben, Baden-Badenben és Heidelbergben lakott, de sehohsem volt maradás. Meghalt 1897 április 3-án. — *H. Ella.* 1. Hegedűs Gyula első felesége Medgyaszay Evelin volt, ki szintén a Vigszínháznál működött. Székesfehérvárott született. Előbb vidéki városokban játszott; legnagyobb sikerei Kolozsvárott voltak, ott házasságra lépett Hegedűs Gyulával. Meghalt 1917 május havában. — 2. Sziglieti Ede „Fenn az ernyő, nincsen kas” c. vígjátékának bemutatója 1859 dec. 1-én volt. — *Színházkedvelő.* 1. Király-u. 102. 2. Kristina-körut 15. 3. Nem értesített bennünket. 4. Szeptemberben. 5. Beteg volt. — *Indokkal.* 1. Magánuton tanult. 2. Előbb külföldön mutatkozott be. Pesten 1905 április havában volt a debut-je. 3. 6 éve. — *B. E. H.* Gyöngye kísérlete nem vált be. — *Előfizető.* 1. Nem szomorú, sőt vig. 2. Nem beteg. — *K. Irén.* 1895-ben volt az első nemzeti színházi fellépte, tehát az akkori lapokat tessék átnézni. — *Thália.* 1. „Arcübasev.” 2. József-u. 18. 3. A *Színházi Élet* kiadóhivatala utján meg lehet rendelni. — *W. Anna.* 1. Városi Színház. 2. Havas-u. 2. 3. Rákospalota. 4. Bátor Aczél u. 3. — *Többeknek.* A kért cikkert Kalotai László írta. — *Gödöllői.* 1. A *Színházi Élet* a nem előfizető olvasóinak is készséggel válaszol 5 színházi tárgyú kérdésre. — 2. Az Orpheus premierje 1762-ben volt. 3. A Szöktetés a szerailból-nak bemutatója 1782-ben, Prágában. 4. A Figaro lakodalmának 1786 dec. 19-én, szintén Prágában. 5. A Fidelio-nak 1805-ben.

Berlini kozmetikai intézet, József-körut 43. Telefon: József 49-51. Tanítványok felvételtnek. Hajszálakat, szempilót szemölcsöt, mitesszert eltávolít villanynyal. Aróhám lasztás

MÁTYÁS

történelmi dráma

Írta: Fényes Samu

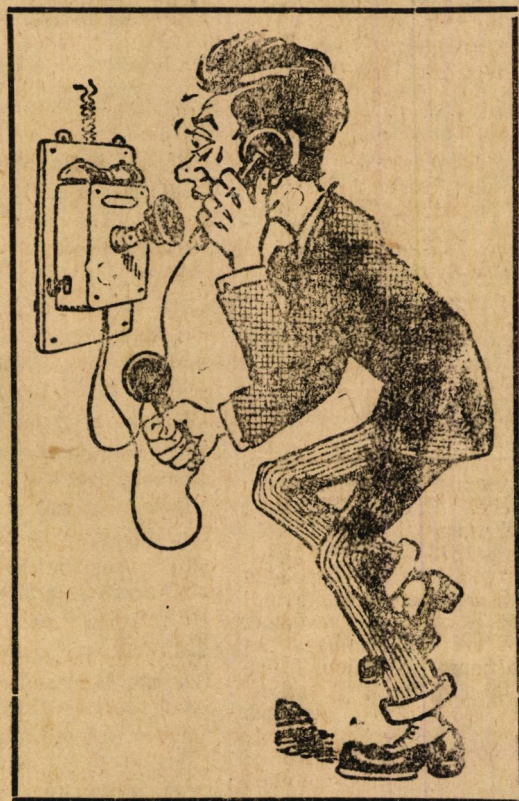
A nagyszerű drámáirónak legkiforrottabb műve, mely Mátyás király életének legérdekesebb epizódjain épül fel hatalmas erejű, forró lüktetésű drámává.

Sólti ára 10 korona és 10 % drágasági pótlék Kapható a „Színházi Élet” boltjában, VII., Erzsébet-körut 24 és minden könyvkereskedésben.

Halló!

Halló!

KINEK VAN **HASZNÁLT** HANGLEMEZE?

HALLÓ!

HALLÓ!

Régi vagy törött hanglemezeket, és fonográf-hengereket míg az anyagihiány tart, legmagasabb áron vesz

W Á G N E R

HANGSZER-NAGYÁRUHÁZA

a világhírű „FAVORITE“ hanglezgyár főraktára: Budapest, József-körut 15.

ÓVÁS! Figyeljen a „WÁGNER“ névre, hogy máshoz be ne tévedjen!
Árjegyzék ingyen!

M. Gizi. Mitterwurzer Frigyes, a bécsi Burgszínház osziopos tagja volt; atya Mitterwurzer Antal híres baritonista. Született Drezdában, 1844 okt. 16-án. Mint egy vándorló színésztrupp tagja, 1864-ben lépett színpadra, később Berlinben, Grácban (1866—1869) és Lipcsében (1869—1871) volt szerződöttve. Lipcséből Dingelstedt hívta őt a Hofburgtheaterhez, ahol 1871—1879-ig működött, onnan a Stadt-theaterhez, majd a Carl-theaterhez szerződött. Sokoldalú színész volt; nemcsak drámában és színműben lépett fel, mint jellemszínész, hanem játszott bonvivánt és szerelmes szerepeket is. Meghalt 1897 februárban, 52 éves korában. — *Tavas.* 1. 4. Igen. 2. Miután énekhangja is volt, ez könnyen érthető. 3. Basszushangja van. 5. Tavaly. — *Vörös rádiós.* Csak tentával, vagy géppel írott levelekre válszolunk. — *H. Zoltán.* 1. Baross-u. 8. 2. A Szíriészakadémiát végezte. 3. 1895-ben született. — *G. R. Kecskemét.* 1. Még nem jelent meg az élet-rajza. 2. Ugy van. 3. Filmen szerepelt először. Színpadi fellépte a Belsővárosi Színházban volt, Herczeg Ferenc Tilla-jában, az idei szezenban. 4. 178 ezer. — *Frici és Pali.* 1880 ban született Kolozsvárott. — *G. Henriette.* 1. Hajó-u. 8—10. 2. Örley-u. 2/b. 3. Abonyi-u. 25. 4. Sütő-u. 2. — *Farkasszem.* Majd megkérdezzük. — *Rajongók.* Sokszor megirtuk már, tessék figyelmesebben olvasni a szerkesztői üzeneteket. — *Nyár, 1919.* 1. Miskolcon született 1896 okt. 25-én. 2. Elvált. 3. Lehet, 4. Igen. 5. 39. — *Régi előfizető.* A színlapról leolvashatja, hogy Marikát adták.

Színházi képrejtvény

Megfejtési határidő 1919 július 12.

A megfejtést és a megfejtők névsorát lapunk 29. számában közöljük.

A megfejtők között a következő díjakat sor-szoljuk ki:

I. díj: „Matuska“ színmű, írta Szomory Dezső.

II. díj: Hegedüs Gyula arcképe.

III. díj: „Tanuljunk esperantot“ című kotta, írta Szenes Andor.

A Színházi Élet 25-ik számában közölt képrejtvény helyes megfejtése: *Otello*.

Az I. díjat, Fényes Samu „Mátyás“ című történelmi drámáját Várallyay István, Czeldömölk, a II. díjat, Törzs Jenő arcképét Gáll Margit, IV., Városháza, földszint 89., a III. díjat, Gróf Rinaldó kottájának II. részét Szende Zoltán, Balatonlelle nyerte el.

Helyesen fejtették meg még: Auspitz Dezső, Gyár-u. 40., Brenner Klárka, Damjanich-u. 28/b Czirányi Boriska, Szerecsen-u. 52., Demeter János, Felsőerdősor 29., Elek Boriska, Villányi-ut 10., Fábián Lajos, Lehel-u. 41., Güttinger Rózsai, Kecskemét, Hawlicsek Ferenc, Andrássy-ut 19, Héberger Terike, Szigony-u. 39., Hirsch S. Sándor, Lázár-u. 16., Molnár Pál, Baross-tér 16., Müller Árpád, Váci-ut 87., Nagy Erzsike, Rákospalota-Ujfalu, Nyitrai Ármán, Damjanich-u. 27., Pák Albin, Kecskeméti-u. 4., Talvy Tibor, Felsőerdősor 5., Winkler Mihály Kecskemét, Zimmermann Hermin, Árpád-u. 8.

SOMOGYI ISTVÁN

szücsmester

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 23.

.....

Szörmeárut, téli ruhát, szőnyeget stb. molykár ellen szakszerűen megvéd. — Tűz és betörés ellen :: a „Fonciére“-nél biztosítva. ::

TELEFON: JÓZSEF 54—47.

III SZINHÁZI ÉLET ÉV-KÖNYVE,

MŰVÉSZETI ALMANACH

Szerkesztette: INCZE SÁNDOR

A színház, irodalom és művészet minden ágáról, rendkívül sok és érdekes olvasni való, becses adatok, továbbá novellák, versek, essayk a legkiválóbb írók tollából, rajzok, fotográfiák stb.

A vaskos **10 kor.** kötet ára:

Kapható minden könyvkereskedésben, tőzsdében és a SZINHÁZI ÉLET Boltjában, (VII. kerület, Erzsébet-körut 29. szám.)

Csaihó Gilla
Belvárosi színház tagja

szűcs

Roxashegyi Málman

[Handwritten signature]